

Навчальний план і уніфікована програма інтернатури для випускників закладів вищої освіти, що готують фахівців у галузі знань «Охорона здоров'я» за спеціальністю «Внутрішні хвороби» розроблені на основі Наказу МОЗ України №1254 від 22 червня 2021 року “Про затвердження Положення про інтернатуру та вторинну лікарську (провізорську) спеціалізацію”, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 17 серпня 2021 року за № 1081/36703; Наказу МОЗ України від 16.03.2022 р. № 493 “Про внесення змін до наказу Міністерства охорони здоров'я України від 22 червня 2021 року № 1254”, Наказу МОЗ України №805 від 13 травня 2022 року “Про внесення змін до наказу Міністерства охорони здоров'я України від 22 червня 2021 року № 1254”.

Рецензенти:

Жарінов О.Й. – завідувач кафедри функціональної діагностики Національного університету охорони здоров'я України імені П. Л. Шупика, д.мед.н., професор;

Осьодло Г.В. – завідувач кафедри військової терапії Української військово-медичної академії, д.мед.н., професор, полковник медичної служби.

СКЛАД РОБОЧОЇ ГРУПИ

Швець Наталія Іванівна	завідувач кафедри терапії Національного університету охорони здоров'я України імені П. Л. Шупика, д.мед.н., професор
Коваленко Володимир Миколайович	завідувач кафедри терапії та ревматології Національного університету охорони здоров'я України імені П. Л. Шупика, д.мед.н., академік НАМН України, професор
Дорофєєв Андрій Едуардович	завідувач кафедри терапії і геріатрії Національного університету охорони здоров'я України імені П. Л. Шупика, д.мед.н., професор
Бенца Тетяна Михайлівна	професор кафедри терапії Національного університету охорони здоров'я України імені П. Л. Шупика, д.мед.н., професор
Пастухова Оксана Анатоліївна	доцент кафедри терапії Національного університету охорони здоров'я України імені П. Л. Шупика, к.мед.н., доцент

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Навчальний план і уніфікована програма інтернатури призначені для підготовки випускників закладів вищої освіти, що готують фахівців у галузі знань «Охорона здоров'я» за спеціальністю «Внутрішні хвороби». Допуск до навчання в інтернатурі за спеціальністю «Внутрішні хвороби» здійснюється після одержання особою базової медичної освіти, в результаті якої було набуто базові медичні знання на основі рейтингового розподілу. Навчання включає в себе теоретичну і практичну підготовку в університеті а також у медичному закладі, схваленому для цієї мети компетентними інстанціями або органами в якості бази проходження інтернатури.

Навчальна дисципліна «Внутрішні хвороби» вивчається інтернами спеціальності 222 «Медицина» протягом двох років навчання й забезпечує ґрунтовні знання у сфері професійної діяльності.

Внутрішня медицина – ключова медична дисципліна, яка відповідає за лікування дорослих пацієнтів із комплексом захворювань як в лікарні, так і в суспільстві. Це – пацієнт-орієнтована галузь медицини, яка науково базується та дотримується етичних і холістичних принципів допомоги; створює та просуває медичні знання, методи та можливості. Аналізує результати інших медичних спеціальностей та інтегрує їх у стратегії діагностики, лікування та догляду конкретного пацієнта.

Дисципліна спрямована на здобуття знань, навичок та вмінь, достатніх для впровадження у практичну медицину та інші сфери життя; розвиток здатності до безперервного розвитку та самовдосконалення.

Навчання проводиться на очній основі та передбачає участь у всьому спектрі медичної діяльності відділення, на базі якого здійснюється навчання, включаючи чергування за викликом, таким чином, щоб фахівець присвячував всю свою професійну діяльність практичній і теоретичній підготовці протягом повного робочого тижня протягом усього року.

Завданнями підготовки фахівців в галузі внутрішньої медицини є створення компетентного лікаря-інтерна для Європейської системи охорони здоров'я з якісною взаємодією з фахівцями інших медичних спеціальностей; оптимізованою комплексною допомогою з використанням сучасних методів діагностики та лікування.

Підготовка лікарів-інтернів проводиться за індивідуальними навчальними планами, які розробляються на підставі навчального плану і уніфікованої програми інтернатури. Результати підготовки заносяться у індивідуальний щоденник обліку робочого часу лікаря-інтерна

Навчальна програма підготовки лікарів-інтернів за спеціальністю «Внутрішні хвороби» є нормативним документом, яким визначається зміст навчання в інтернатурі і встановлюються вимоги до обсягу та рівня професійної підготовки фахівців. Зміст програми охоплює весь обсяг теоретичних знань, умінь і практичних навичок, необхідних для лікарів-інтернів-терапевтів для самостійної роботи з надання кваліфікованої допомоги хворим і потерпілим.

Програма складається з трьох блоків – «Внутрішні хвороби», «Суміжні дисципліни» та «Додаткові програми», які в свою чергу поділяються на розділи,

що складаються з тем дисципліни. Програма з дисципліни «Внутрішні хвороби» передбачає вивчення основ внутрішньої медицини за розділами: кардіологія, ревматологія, гематологія, алергологія, гастроентерологія, ендокринологія, нефрологія, при цьому наголос робиться на вивченні етіології, патогенезу, клініки, сучасних аспектах діагностики, лікування та профілактики основних та найбільш розповсюджених нозологій у даних розділах захворювань внутрішньої медицини, які необхідні для здійснення професійної діяльності лікаря.

Для виконання навчального плану і програми освітньої частини інтернатури передбачено такі види занять: лекції, практичні заняття під керівництвом викладача, семінарські заняття.

Кількість годин, відведених на лекційний матеріал становить 8% від загального обсягу навчального часу. Теоретична підготовка передбачає, крім лекцій, активну участь у семінарських заняттях (у т.ч. клінічних розборах-семінарах), науково-практичних, клінічних і патологоанатомічних конференціях, тощо. Проведення науково-практичних конференцій, конференцій молодих вчених та лікарів-інтернів відбувається за рахунок часу, відведеного на викладання розділів, під час проведення яких проводяться дані заходи.

Основною формою навчання в освітній частині інтернатури є практичні заняття (практична лікарська діяльність) під керівництвом викладача. Кількість годин, відведених на практичну підготовку лікарів-інтернів складає приблизно 60% загального навчального часу. Особливий наголос під час занять робиться на засвоєння практичних навичок.

Для кожної практичної навички визначається рівень оволодіння у діапазоні від «А» до «D»:

A: має знання, описує;

B: виконує, керує, демонструє під наглядом;

C: виконує, керує, демонструє самостійно;

D: вчить або контролює інших у виконанні, управлінні, демонстрації.

Перелік практичних навичок, якими повинен оволодіти лікар-інтерн-терапевт поданий в цій програмі окремо. З метою узагальнення результатів практичної підготовки слід максимально впроваджувати клінічні розбори-семінари.

Як правило, робочий день лікаря-інтерна формується так: практичні заняття (практична лікарська діяльність) – 4 години 42 хвилини, перерва – 0,5 годин, семінар (у т.ч. клінічний розбір-семінар) – 2 години. Практична лікарська діяльність включає: ранкову конференцію (підсумки чергувань, обговорення ситуації у відділенні) – 1 година, курацію хворих, ведення медичної документації – 3 години 42 хвилини. В окремих випадках, в залежності від ситуації, розпорядок робочого дня може змінюватись.

Кожен інтерн повинен протягом місяця виконати не менше 24 годин самостійної позааудиторної роботи в умовах клініки, як правило, у вигляді чергувань, результати якої доповідаються і обговорюються на ранкових

конференціях.

Для визначення початкового рівня знань і практичних навиків на початку першого року навчання на кафедрі проводиться базовий контроль знань, який складається з двох етапів. Перший етап – перевірка рівня оволодіння практичними навиками, який проводиться у відділенні біля ліжка хворого із заповненням відповідних атестаційних листків, другий етап – тестовий контроль, який проводиться у вигляді вирішення тестових завдань чи у вигляді комп'ютерного контролю. Результати базового контролю враховуються при складанні індивідуального плану підготовки в інтернатурі. Викладання кожного розділу дисциплін закінчується перевіркою засвоєння практичних навичок з даної дисципліни.

При завершенні очної частини першого року навчання в інтернатурі на кафедрі вищого закладу освіти проводиться підсумковий контроль, що включає в себе тестовий контроль рівня знань та умінь, перевірку професійної практичної підготовки лікаря-інтерна, співбесіду. Практична частина підсумкового контролю знань лікарями інтернами може розпочинатись заздалегідь, шляхом їх участі в клінічних, інструментальних, санітарно-епідеміологічних обстеженнях, виробничих процесах тощо у присутності викладача. Лікаря-інтерни, які не атестовані за результатами підсумкового контролю або не з'явилися на нього без поважних причин, зобов'язані пройти підсумковий контроль у терміни, погоджені з деканатом (відділом) інтернатури, але не пізніше двох місяців від початку нового навчального року. Повторне нескладання підсумкового контролю кваліфікується як невиконання навчального плану. На перших заняттях другої частини очного циклу розглядаються стан виконання індивідуального навчального плану інтерна, дискусійні та проблемні питання, що виникли під час проходження інтернатури на базах стажування.

По закінченні терміну підготовки в інтернатурі лікарі-інтерни підлягають атестації для визначення знань і практичних навиків з присвоєнням звання лікаря-спеціаліста із спеціальності «Внутрішні хвороби».

За період навчання в інтернатурі лікар-інтерн повинен скласти ліцензований іспит “Крок-3”, який є обов'язковою частиною державної атестації для присвоєння кваліфікації лікаря-спеціаліста, базується на освітньо-професійній програмі підготовки спеціаліста за спеціальністю «Внутрішні хвороби» в інтернатурі, що визначено відповідними регламентуючими документами.

Атестація лікарів-інтернів включає в себе: контроль знань та вмінь за комп'ютерними тестуючими програмами, оцінювання практичної підготовки – у формі іспиту з оволодіння практичними навичками, співбесіду за спеціальністю для лікаря-інтерна, яка є формою підсумкової оцінки рівня засвоєння навчальної програми інтернатури.

Комп'ютерний контроль знань та вмінь проводиться в комп'ютерному класі вищого закладу освіти за тестовими комп'ютерними програмами, затвердженими Міністерством охорони здоров'я України, в присутності членів державної атестаційної комісії.

При проведенні оцінки володіння практичними навичками лікарі-інтерни підлягають обов'язковому контролю вміння провести обстеження хворого, тлумачити результати допоміжних досліджень, провести диференційний діагноз, виставити клінічний діагноз, призначити лікування конкретному хворому, надати невідкладну допомогу (включаючи проведення серцево-легеневої реанімації на тренажері), вирішити питання експертизи працездатності.

Співбесіда як форма підсумкової оцінки рівня засвоєння навчальної програми інтернатури проводиться з кожним лікарем-інтерном. За результатами співбесіди з урахуванням оцінок попередніх етапів приймається рішення про рівень підготовки лікаря-інтерна і присвоєння йому звання лікаря-спеціаліста.

Проведення атестації та підведення її підсумків регламентуються відповідними директивними документами.

ГРАФІК НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ

Рік навчання	Місяці											
	VIII	IX	X	XI	XII	I	II	III	IV	V	VI	VII
1 рік	Б	К	К	К	Б	Б	Б	Б	Б	Б	Б	В
2 рік	Б	Б	Б	Б	Б	Б	Б	Б	К	К	К	В

Примітка:

Б – стажування на базі;

К – навчання на кафедрі;

В – відпустка.

За навчальним планом підготовки інтерна за спеціальністю «Внутрішні хвороби» протягом дворічного періоду (22 місяці, 3432 години, 114,4 кредити ECTS) інтернатури передбачено: 6 місяців навчання на кафедрі терапії та суміжних кафедрах (936 годин, 31,2 кредити ECTS) і 16 місяців стажування на базі стажування (2496 годин, 83,2 кредити ECTS). Даний навчальний план розрахований на 36-годинний робочий тиждень.

Навчання в інтернатурі за спеціальністю «Внутрішні хвороби» розпочинається з 1 серпня.

Графіком навчального процесу в інтернатурі передбачено:

- серпень (1 місяць) – навчання на базі стажування;
- вересень - листопад (3 місяці) – навчання на кафедрі;
- грудень - червень (7 місяців) – навчання на базі стажування; липень – відпустка;
- серпень - березень (8 місяців) – навчання на базі стажування;
- квітень – червень (3 місяці) - навчання на кафедрі.

НАВЧАЛЬНИЙ ПЛАН

підготовки лікарів-інтернів за спеціальністю «Внутрішні хвороби»
на кафедрі терапії (очна частина інтернатури).

Тривалість навчання – 6 місяців, 936 годин, 31,2 кредити ECTS.

Код	Назва курсу	Тривалість навчання, години/кредити ECTS					
		1-й рік		2-й рік		Разом	
		години	кредити ECTS	години	кредити ECTS	години	кредити ECTS
1. Внутрішні хвороби							
01	Організація терапевтичної допомоги населенню	12	0,4	-	-	12	0,4
02	Хвороби органів дихання та професійні хвороби	130	4,4	-	-	130	4,4
03	Хвороби серцево-судинної системи	172	5,7	-	-	172	5,7
04	Ревматичні захворювання	70	2,3	-	-	70	2,3
05	Хвороби органів травлення	-	-	126	4,2	126	4,2
06	Хвороби нирок	-	-	68	2,3	68	2,3
07	Клінічна алергологія	-	-	42	1,4	42	1,4
08	Хвороби органів кровотворення	-	-	72	2,4	72	2,4
09	Хвороби ендокринної системи та обміну речовин	-	-	68	2,3	68	2,3
10	Інтенсивна терапія. Невідкладні стани	66	2,2	-	-	66	2,2
11	Немедикаментозні методи лікування. Побічна дія ліків.	-	-	20	0,6	20	0,6
2. Суміжні дисципліни							
12	Медицина надзвичайних ситуацій	-	-	18	0,6	18	0,6
13	Інфекційні хвороби. Вірусні гепатити, СНІД. Особливо небезпечні інфекції. Імунопрофілактика.	-	-	12	0,4	12	0,4
3. Додаткові програми							
1	Паліативна допомога	-	-	18	0,6	18	0,6
	Базовий контроль знань	6	0,2	-	-	6	0,2

Підсумковий піврічний контроль знань	12	0,4	-	-	12	0,4
Ліцензований іспит «Крок-3»	-	-	6	0,2	6	0,2
Державна атестація	-	-	18	0,6	18	0,6
Разом	468	15,6	468	15,6	936	31,2

НАВЧАЛЬНИЙ ПЛАН

підготовки лікарів-інтернів за спеціальністю
«Внутрішні хвороби» на кафедрі терапії

(очна частина інтернатури, 1-й рік навчання).

Тривалість навчання – 3 місяці (вересень-листопад,
468 годин).

код	Назва курсу	Кількість годин			
		лекції	практичні заняття	семінари	Разом
1. Внутрішні хвороби					
01	Організація терапевтичної допомоги населенню	2	6	4	12
02	Хвороби органів дихання та професійні хвороби	8	84	38	130
03	Хвороби серцево-судинної системи	12	102	58	172
04	Ревматичні захворювання	6	44	20	70
10	Інтенсивна терапія. Невідкладні стани	6	40	20	66
2. Додаткові програми					
	Базовий контроль знань	-	-	-	6
	Підсумковий піврічний контроль знань	-	-	-	12
Разом		34	276	140	468

НАВЧАЛЬНИЙ ПЛАН

підготовки лікарів-інтернів за спеціальністю
«Внутрішні хвороби»

на кафедрі терапії і суміжних кафедрах
(очна частина інтернатури, 2-й рік навчання).

Тривалість навчання – 3 місяці (квітень-червень,
468 годин).

код	Назва курсу	Кількість годин			
		лекції і	практичні заняття	семінари	Разом
1. Внутрішні хвороби					
05	Хвороби органів травлення	10	80	36	126
06	Хвороби нирок	6	46	16	68
07	Клінічна алергологія	2	30	10	42
08	Хвороби органів кровотворення	4	54	14	72
09	Хвороби ендокринної системи та обміну речовин	4	50	14	68
11	Немедикаментозні методи лікування. Побічна дія ліків	4	8	8	20
2. Суміжні дисципліни					
12	Медицина надзвичайних ситуацій	4	-	14	18
13	Інфекційні хвороби. Вірусні гепатити, СНІД. Особливо небезпечні інфекції. Імунопрофілактика.	4	-	8	12
3. Додаткові програми					
1	Паліативна допомога	4	8	6	18
	Ліцензований іспит «Крок-3»	-	-	-	6
	Державна атестація	-	-	-	18
Разом		42	276	126	468

НАВЧАЛЬНИЙ ПЛАН

(практична підготовка лікарів-інтернів на базі стажування)

Практична лікарська діяльність лікарів-інтернів за спеціальністю
«Внутрішні хвороби» на базі стажування (заочна частина інтернатури)
включає загальну базу та стаціонарну службу внутрішніх хвороб

Тривалість 16 місяців (2496 годин, 83,2 кредити ECTS).

1-ий рік навчання – 8 місяців (1248 годин, 41,6 кредити ECTS)

2-ий рік навчання – 8 місяців (1248 годин, 41,6 кредити ECTS)

код	Назва курсу навчальної програми	1 рік навчання		2 рік навчання	
		години	кредити ECTS	години	кредити ECTS
01	Організація терапевтичної допомоги населенню	12	0,4	6	0,2
02	Хвороби органів дихання та професійні хвороби	108	3,6	312	10,4
03	Хвороби серцево-судинної системи	144	4,8	312	10,4
04	Ревматичні захворювання	36	1,2	36	1,2
05	Хвороби органів травлення	144	4,8	312	10,4
06	Хвороби нирок	30	1	36	1,2
07	Клінічна алергологія	-	-	36	1,2
08	Хвороби органів кровотворення	-	-	36	1,2
09	Хвороби ендокринної системи та обміну речовин	36	1,2	108	3,6
10	Інтенсивна терапія	312	10,4	-	-
10	Невідкладні стани	312	10,4	-	-
13	Інфекційні хвороби. Вірусні гепатити. СНІД.	36	1,2		
14	Фтизіатрія	36	1,2	-	-
	Онкологічні захворювання	36	1,2	54	1,8
	Проміжна атестація	6	0,2	-	-
	Всього	1248	41,6	1248	41,6

ПРОГРАМА

спеціалізації (інтернатури) за спеціальністю «Внутрішні хвороби»

Код курсів, розділів, тем, елементів	Назва курсів, розділів, тем, елементів
КУРС 1	
Організація терапевтичної допомоги населенню	
1.1.	Основи законодавства про охорону здоров'я в Україні
1.2.	Основні директивні документи, що визначають діяльність органів та установ охорони здоров'я
1.3.	Основи медичного права
1.4.	Загальні питання організації медичної допомоги населенню України
1.5.	Принципи роботи медичних закладів
1.6.	Принципи організації стаціонарної, амбулаторної, невідкладної медичної допомоги в клініці внутрішніх захворювань
1.7.	Правила оформлення медичної документації
1.8.	Основи статистичної звітності захворювань внутрішніх органів
1.9.	Основи реабілітації пацієнтів терапевтичного профілю, профілактичні та реабілітаційні державні програми
1.10.	Експертиза тимчасової та постійної втрати працездатності
1.11.	Стандарти діагностики і лікування в клініці внутрішніх захворювань
1.12.	Принципи доказовості у внутрішній медицині
КУРС 2	
Хвороби органів дихання та професійні хвороби	
2.1.	Методи фізикального обстеження хворих з патологією органів дихання, методи рентгенологічної, функціональної та лабораторної діагностики при патології органів дихання
2.2.	Етіологія, патогенез, епідеміологія гострих респіраторних захворювань (ГРЗ), їх клініко-діагностичні ознаки, методи лікування і профілактики ГРЗ
2.3.	Етіопатогенетичні механізми розвитку, класифікація, клінічні прояви, методи діагностики, лікування, реабілітації та профілактики хронічного обструктивного захворювання легень
2.4.	Етіопатогенетичні механізми розвитку, класифікація, клінічні прояви, методи діагностики, лікування, реабілітації та профілактики пневмоній

- 2.5. Етіопатогенетичні механізми розвитку, класифікація, клінічні прояви, методи діагностики, лікування, реабілітації та профілактики раку легень
- 2.6. Етіопатогенетичні механізми розвитку, класифікація, клінічні прояви, методи діагностики, лікування, реабілітації та профілактики захворювань плеври (плеврити, пневмоторакс)
- 2.7. Етіопатогенетичні механізми розвитку, класифікація, клінічні прояви, методи діагностики, лікування, реабілітації та профілактики нагнійних захворювань легень і плеври (абсцес легень, гангрена легень, бронхоектатична хвороба, емпієма плеври)
- 2.8. Етіопатогенетичні механізми розвитку, класифікація, клінічні прояви, методи діагностики, лікування, реабілітації та профілактики інтерстиційних захворювань легень (у т.ч. ідіопатичного легеневого фіброзу)
- 2.9. Етіопатогенетичні механізми розвитку, класифікація, клінічні прояви, методи діагностики, лікування, реабілітації та профілактики саркоїдозу органів дихання
- 2.10. Етіопатогенетичні механізми розвитку, класифікація, клінічні прояви, методи діагностики, лікування, реабілітації та профілактики паразитарних та грибкових захворювань легень
- 2.11. Етіопатогенетичні механізми розвитку, класифікація, клінічні прояви, методи діагностики, лікування, реабілітації та профілактики при синдромі обструктивного апное уві сні
- 2.12. Етіопатогенетичні механізми розвитку, класифікація, клінічні прояви, методи діагностики, лікування, реабілітації та профілактики тромбоемболії легеневої артерії
- 2.13. Етіопатогенетичні механізми розвитку, класифікація, клінічні прояви, методи діагностики, лікування, реабілітації та профілактики різних форм легеневої гіпертензії
- 2.14. Етіопатогенетичні механізми розвитку, класифікація, клінічні прояви, методи діагностики, лікування, реабілітації та профілактики кровохаркання і легеневої кровотечі
- 2.15. Етіопатогенетичні механізми розвитку, класифікація, клінічні прояви, методи діагностики, лікування, реабілітації та профілактики муковісцидозу
- 2.16. Етіопатогенетичні механізми розвитку, класифікація, клінічні прояви, методи діагностики, лікування, реабілітації та профілактики дихальної недостатності
- 2.17. Особливості перебігу і лікування захворювань органів дихання у вагітних, хворих похилого та старечого віку
- 2.18. Етіопатогенетичні механізми розвитку, класифікація, клінічні прояви, методи діагностики, лікування, реабілітації та профілактики професійних легневих захворювань (пневмоконіозів, пилових бронхітів, екзогенних альвеолітів)

2.19.	Етіопатогенетичні механізми розвитку, класифікація, клінічні прояви, методи діагностики, лікування, реабілітації та профілактики вібраційної хвороби
2.20.	Етіопатогенетичні механізми розвитку, класифікація, клінічні прояви, методи діагностики, лікування, реабілітації та профілактики хвороб, викликаних переохолодженням
КУРС 3	
Хвороби серцево-судинної системи	
3.1.	Методи обстеження при серцево-судинній патології. Значення лабораторних та інструментальних методів обстеження в діагностиці захворювань
3.2.	Основи електрокардіографії, методика проведення, основні електрокардіографічні синдроми при захворюваннях серцево-судинної системи, їх значення
3.3.	Особливості діагностики та лікування артеріальних гіпертензій
3.4.	Діагностичні критерії гіпертензивних кризів
3.5.	Клінічна фармакологія антигіпертензивних засобів
3.6.	Особливості діагностики атеросклерозу
3.7.	Клінічна фармакологія гіполіпідемічних препаратів
3.8.	Особливості діагностики та перебігу хронічних коронарних синдромів (стабільної ішемічної хвороби серця)
3.9.	Особливості діагностики та перебігу гострих коронарних синдромів, тактика ведення таких хворих на догоспітальному та стаціонарному етапах
3.10.	Елементи інтенсивної терапії і реанімації при захворюваннях серця; при зупинці кровообігу та дихання; тактика при раптовій серцевій смерті
3.11.	Клінічна фармакологія засобів, що використовуються при лікуванні хворих на ішемічну хворобу серця
3.12.	Особливості ведення і реабілітації хворих після кардіохірургічних втручань
3.13.	Діагностичні критерії та методи лікування соматоформної вегетативної дисфункції
3.14.	Діагностичні критерії та методи лікування запальних захворювань міокарда
3.15.	Діагностичні критерії та методи лікування незапальних кардіоміопатій
3.16.	Діагностичні критерії та методи лікування інфекційного ендокардиту
3.17.	Діагностичні критерії та методи лікування захворювань перикарда
3.18.	Діагностичні критерії та методи лікування клапанної хвороби

	серця
3.19.	Діагностичні критерії та методи лікування надшлуночкових порушень ритму (фібриляція передсердь, тріпотіння передсердь, пароксизмальні надшлуночкові тахікардії)
3.20.	Діагностичні критерії та методи лікування шлуночкових порушень ритму
3.21.	Діагностичні критерії та методи лікування блокад серця
3.22.	Діагностичні критерії та методи лікування хронічної серцевої недостатності
3.23.	Клінічна фармакологія антиаритмічних засобів
3.24.	Діагностичні критерії та тактика при гострій серцевій недостатності
3.25.	Особливості перебігу серцево-судинних захворювань в особливих категоріях: осіб літнього та похилого віку, у вагітних, у жінок у менопаузі
3.26.	Особливості діагностики та лікування гострої судинної недостатності
КУРС 4	
Ревматичні хвороби	
4.1.	Методи обстеження хворих на ревматичні захворювання; лабораторна, біохімічна, імунологічна діагностика; рентгенологічні та ультразвукові методи дослідження серця і суглобів
4.2.	Особливості діагностики та лікування ревматичної лихоманки
4.3.	Особливості діагностики та лікування хронічної ревматичної хвороби серця
4.4.	Особливості діагностики та лікування ревматоїдного артриту
4.5.	Особливості діагностики та лікування спондилоартритів, анкілозуючого спондилоартриту, псоріатичного артриту, реактивних поліартритів, хвороби Рейтера
4.6.	Особливості діагностики та лікування дрібнокристалічних артропатій, подагри, хондрокальцинозу
4.7.	Особливості діагностики та лікування остеоартрозу
4.8.	Особливості діагностики та лікування системного червоного вовчаку, системних васкулітів, вузликового периартеріту
4.9.	Особливості діагностики та лікування системної склеродермії, дерматоміозиту (поліоміозиту), паранеопластичних артропатій
4.10.	Клінічна фармакологія імуномодуючих та протизапальних препаратів, хондромодуляторів
4.11.	Особливості діагностики та лікування ревматичних хвороб в осіб літнього та похилого віку

КУРС 5	
Хвороби органів травлення	
5.1.	Методи обстеження та їх інформативність при захворюваннях органів травлення
5.2.	Основи рентгенологічної, ендоскопічної та ультразвукової діагностики захворювань органів травлення
5.3.	Методи дослідження мікробіоценозу дигестивного тракту та гелікобактеріозу
5.4.	Особливості діагностики та лікування гастроєзофагеальної рефлюксної хвороби, ахалазії кардії
5.5.	Особливості діагностики та лікування функціональної шлункової диспепсії, гастритів та дуоденітів
5.6.	Особливості діагностики та лікування виразкової хвороби та хвороб оперованого шлунка
5.7.	Особливості скринінгової діагностики та методи лікування злоякісних пухлин органів травлення
5.8.	Особливості діагностики та лікування хронічного некаменевого холециститу, жовчнокам'яної хвороби
5.9.	Особливості діагностики та лікування жовтяниць та холестазу
5.10.	Особливості діагностики та лікування захворювань печінки (хронічних гепатитів, неалкогольної жирової хвороби печінки, алкогольної хвороби печінки).
5.11.	Особливості діагностики та лікування цирозу печінки, його проявів та ускладнень
5.12.	Особливості діагностики та лікування хронічного панкреатиту
5.13.	Особливості діагностики та лікування целиакії
5.14.	Особливості діагностики та лікування синдрому надлишкового бактеріального росту
5.15.	Особливості діагностики та лікування функціональних кишкових захворюваннях, синдрому подразненої кишки
5.16.	Особливості діагностики та лікування запальних захворювань кишок (виразкового коліту і хвороби Крона)
5.17.	Особливості діагностики та тактики лікаря у разі синдрому «гострого живота»
5.18.	Особливості діагностики та тактики лікаря у разі гастроінтестинальної кровотечі та за наявності крові у випорожненні
5.19.	Особливості діагностики та лікування захворювань органів травлення у вагітних
5.20.	Особливості діагностики та лікування захворювань органів травлення у пацієнтів похилого та старечого віку
5.21.	Основи фармакотерапії захворювань органів травлення, клінічна фармакологія препаратів, що застосовуються для лікування

	пацієнтів із захворюваннями органів травлення
КУРС 6	
Хвороби нирок	
6.1.	Методи обстеження та їхня інформативність при захворюваннях нирок
6.2.	Основи рентгенологічної та ультразвукової діагностики захворювань нирок
6.3.	Особливості діагностики та лікування хронічної хвороби нирок
6.4.	Особливості діагностики та лікування гломерулонефриту
6.5.	Особливості діагностики та лікування нефротичного синдрому
6.6.	Особливості діагностики та лікування хронічного пієлонефриту
6.7.	Особливості діагностики та лікування нефролітіазу
6.8.	Особливості діагностики та лікування гострого ураження нирок та хронічної ниркової недостатності
6.9.	Принципи інтенсивної терапії захворювань нирок
6.10.	Особливості діагностики та тактики лікаря у разі гострої затримки сечі
6.11.	Особливості діагностики та лікування захворювань нирок у вагітних (нефропатія вагітних, ниркова еклампсія)
6.12.	Особливості діагностики та лікування захворювань нирок у пацієнтів похилого та старечого віку
6.13.	Основи фармакотерапії захворювань нирок, клінічна фармакологія препаратів, що застосовуються для лікування пацієнтів із захворюваннями нирок
КУРС 7	
Клінічна алергологія	
7.1.	Методи обстеження при алергічних захворюваннях. Значення лабораторних та інструментальних методів обстеження в діагностиці цих захворювань
7.2.	Класифікація алергічних реакцій із врахуванням швидкості їх розвитку, механізмів та типів гіперчутливості
7.3.	Покази і протипокази до проведення алергологічних тестів
7.4.	Методи проведення провокаційних тестів: назального, кон'юнктивального, інгаляційного, під'язичного, шкірного
7.5.	Лабораторні методи діагностики алергічних захворювань
7.6.	Епідеміологія, класифікація, основні клінічні прояви, симптоматичні та патогенетичні методи лікування алергічного риніту
7.7.	Екзогенний і ендогенний дерматити, їх клінічні прояви, діагностичні критерії, немедикаментозні та медикаментозні

	методи лікування
7.8.	Алергічні та неалергічні і рідкісні форми кропив'янки, її диференційна діагностика з іншими еритематозними ураженнями шкіри, методи лікування
7.9.	Системні та органоспецифічні реакції на харчові продукти, диференціальна діагностика з іншими видами небажаних реакцій на їжу
7.10.	Основні симптоми, критерії ступеня тяжкості анафілактичного шоку
7.11.	Основні клінічні синдроми медикаментозної хвороби
7.12.	Причинно-значимі групи ліків, здатні викликати ті чи інші прояви медикаментозної алергії
7.13.	Основні групи алергенів, здатні викликати гіперреактивність бронхів
7.14.	Діагностичні критерії верифікації, визначення ступенів тяжкості перебігу бронхіальної астми
7.15.	Клінічна фармакологія засобів, що застосовуються при лікуванні хворих з бронхіальною астмою в залежності від ступеня тяжкості
7.16.	Основні напрямки лікування і профілактики алергічних захворювань
7.17.	Принципи надання невідкладної терапії при алергічних захворюваннях
КУРС 8	
Хвороби органів кровотворення	
8.1.	Методи обстеження гематологічних хворих, основні ланки схеми кровотворення; принципи діагностики патології органів кровотворення
8.2.	Патогенетична класифікація анемій, принципи діагностики
8.3.	Патогенетичні механізми, які призводять до лімфаденопатій; перелік захворювань, які супроводжуються лімфаденопатіями та лікарська тактика при цьому синдромі
8.4.	Етіопатогенетичні аспекти виникнення гемобластозів, діагностичні критерії гострих лейкозів
8.5.	Діагностичні критерії хронічних мієлопроліферативних захворювань, принципи діагностики і тактика терапевта
8.6.	Лабораторна та клінічна діагностика порушень первинного (тромбоцитарно-судинного) гемостазу та вторинного (плазмового) гемостазу; сучасна класифікація геморагічних захворювань
8.7.	Основні причини виникнення ДВЗ як синдрому, що ускладнює життєво-небезпечні стани; лабораторна та клінічна діагностика фаз ДВЗ-синдрому

8.8.	Клінічні ознаки ступеня крововтрати; препарати інфузійно-трансфузійної терапії
8.9.	Принципи надання невідкладної допомоги гематологічним хворим
КУРС 9	
Хвороби ендокринної системи та обміну речовин	
9.1.	Основні методи обстеження хворих з ендокринною патологією
9.2.	Захворювання гіпоталамо-гіпофізарної системи: етіологія, патогенез, особливості клініки, діагностики та лікування гіпоталамічного синдрому, гіпопітуїтаризму, акромегалії, хвороби Іценко-Кушинга, гіперпролактинемії, нецукрового діабету
9.3.	Особливості перебігу хвороб щитоподібної залози: клініко-діагностичні критерії порушень функціонального стану (гіпертиреоз, гіпотиреоз), йододефіцитних захворювань, структурних змін (вузловий зоб) та запальних станів щитоподібної залози (тиреоїдити)
9.4.	Етіопатогенетичні основи та клініко-діагностичні критерії цукрового діабету, особливості перебігу цукрового діабету 1 і 2 типів, механізми розвитку та клінічні прояви ускладнень
9.5.	Причини виникнення, механізми розвитку та відмінні ознаки гострих порушень вуглеводного обміну, в т.ч. кетоацидотичної, гіперосмолярної, лактацидеміної та гіпоглікемічної коми, основи інтенсивної терапії коматозних станів при цукровому діабеті
9.6.	Етіопатогенетичні та клінічні особливості захворювань наднирників: хвороби Адісона, синдрому Іценко-Кушинга, первинного гіперальдостеронізму, феохромоцитоми
9.7.	Патогенетичні та гормональні особливості різних типів ожиріння, діагностичні критерії метаболічного синдрому Х, сучасні методи лікування надмірної ваги та супутніх метаболічних розладів
9.8.	Основи фізіологічного та патологічного клімаксу, особливості дисгормонального статусу в перименопаузі, режими симптоматичної та замісної гормональної терапії, клініко-діагностичні критерії остеопорозу та сучасні лікувальні заходи при втраті мінеральної щільності кістки
9.9.	Основи інтенсивної терапії і реанімації при ендокринних захворюваннях, в т.ч. при тиреотоксичній кризі, гіпотиреоїдній комі, гострій наднирниковій недостатності, можливі ускладнення та особливості невідкладних заходів при недостатності чи надлишку відповідних гормонів
КУРС 10	
Інтенсивна терапія. Невідкладні стани	

10.1.	Основні принципи надання невідкладної допомоги, її етичні та юридичні аспекти; засади серцево-легеневої реанімації у різних вікових групах
10.2.	Клініко-діагностичні ознаки зупинки кровообігу та дихання, алгоритми надання невідкладної допомоги при цих станах
10.3.	Клініко-діагностичні критерії гострого коронарного синдрому та алгоритм невідкладних заходів згідно чинних наказових форм
10.4.	Патофізіологічні механізми розвитку пароксизмальних порушень ритму та провідності серця, їх клінічні прояви та ЕКГ-ознаки
10.5.	Причини розвитку та клінічні ознаки гострої серцевої недостатності, основні засади невідкладної допомоги
10.6.	Клініко-діагностичні ознаки неускладнених та ускладнених гіпертензивних кризів, основи диференційованого підходу до надання невідкладної допомоги при супутніх станах (ГРМК, ГКС, гостра гіпертензивна енцефалопатія, розшаровуюча аневризма аорти, еклампсія)
10.7.	Основні причини виникнення колаптоїдних станів, їх клінічні ознаки, особливості перебігу та комплекс невідкладних заходів
10.8.	Етіопатогенетичні основи виникнення шоків, особливості перебігу та ускладнення кардіогенного шоку, основні принципи терапії шоків
10.9.	Поняття «синкопе», причини та клініко-діагностичні ознаки втрати свідомості, диференційований підхід до надання невідкладної допомоги
10.10.	Основи клініки і діагностики гострих розладів мозкового кровообігу (з урахуванням шкали FAST), межі «терапевтичного вікна» для ургентного виконання тромболізу, покази та основні протипокази до тромболітичної терапії
10.11.	Причини розвитку та клініко-діагностичні особливості епілептичних та неепілептиформних пароксизмальних станів, алгоритм невідкладних заходів та профілактики ускладнень
10.12.	Етіопатогенетичні основи виникнення гострих психічних розладів, клінічні особливості перебігу, алгоритм проведення невідкладних заходів, правові та етичні аспекти надання допомоги при гострих психічних станах
10.13.	Прояви та клініко-діагностичні особливості епілептичного статусу
10.14.	Прояви та особливості перебігу абстинентного синдрому, алкогольного делірію, алкогольної коми
10.15.	Причини розвитку та клініко-діагностичні особливості перебігу гострої дихальної недостатності (в т.ч. астматичні стани, гострий стеноз, ларинготрахеїт, пневмоторакс тощо)
10.16.	Причини розвитку, клініко-діагностичні ознаки та алгоритм невідкладних заходів при наявності крові у випорожненнях

- 10.17. Причини виникнення, механізми розвитку та відмінні ознаки гострих порушень вуглеводного обміну, в т.ч. кетоацидотичної, гіперосмолярної, лактацидеміної та гіпоглікемічної коми, основи інтенсивної терапії коматозних станів)
- 10.18. Основи інтенсивної терапії і реанімації при тиреотоксичній кризі, гіпотиреодній комі, гострій наднирниковій недостатності, можливі ускладнення та особливості невідкладних заходів при недостатності чи надлишку відповідних гормонів
- 10.19. Етіопатогенетичні основи та особливості перебігу гострих алергічних станів, у т.ч. анафілаксії (набряк гортані, набряк Квінке, анафілактичний шок), гострій шкірній висипці
- 10.20. Особливості виникнення та клінічного перебігу гострих радіаційних уражень, засоби індивідуального захисту та засади власної безпеки в умовах іонізуючого опромінення, основи організації допомоги при масових гострих радіаційних ураженнях
- 10.21. Основи організації допомоги при промислових отруєннях та гострих професійних отруєннях, основні принципи антидотної терапії
- 10.22. Основи організації допомоги при гострих побутових отруєннях, гострих медикаментозних отруєннях, укусах і вжаленнях
- 10.23. Основні засади організації невідкладної допомоги при особливо небезпечних інфекціях (чума, холера, контагіозні геморагічні гарячки, жовта гарячка)
- 10.24. Механізми виникнення політравми, клініко-діагностичні ознаки краш-синдрому та травматичного шоку, алгоритм невідкладної допомоги та обсяг інтенсивної терапії
- 10.25. Основи транспортної іммобілізації при різних видах травматичних пошкоджень
- 10.26. Механізми виникнення та особливості уражень спричинених впливом холодного середовища (переохолодження, обмороження), основні невідкладні заходи при вказаних станах
- 10.27. Механізми виникнення травм, спричинених дією електричного струму (в т.ч., удар блискавкою, травми від зброї з електричним зарядом) та особливості пошкоджень при зануренні на глибину
- 10.28. Механізми виникнення та особливості уражень, спричинених впливом теплого середовища (гіпертермічний синдром, тепловий удар, опіки), основні невідкладні заходи при вказаних станах
- 10.29. Етіопатогенетичні особливості шоків станів (в т.ч. геморагічного, травматичного, гіповолемічного) та основні принципи інтенсивної терапії
- 10.30. Клініко-діагностичні особливості кровотеч, принципи визначення об'єму крововтрати, основні засади трансфузіології

10.31.	Етіопатогенетичні та клінічні особливості перебігу гострої печінкової недостатності
10.32.	Причини та механізм гострого пошкодження нирок, клініко-діагностичні ознаки гострої ниркової недостатності
10.33.	Етіопатогенетичні механізми виникнення та клінічні прояви гострої затримки сечі і гематурії
10.34.	Особливості та причини виникнення гострого абдомінального болю та напруження м'язів передньої черевної стінки
10.35.	Особливості та причини виникнення гострого венозного тромбозу, засади невідкладної (тромболітичної) терапії
10.36.	Особливості та причини виникнення гострого болю в промежині і тазовій ділянці, основи діагностично-лікувального алгоритму та невідкладних заходів при вказаних станах
КУРС 11	
Немедикаментозні методи лікування. Побічна дія ліків	
11.1.	Лікувальне харчування при захворюваннях внутрішніх органів. Фітотерапія.
11.2.	Фізичні методи лікування, бальнеотерапія.
11.3.	Санаторно-курортне та реабілітаційне лікування.
11.4.	Побічна дія ліків.
СУМІЖНІ ДИСЦИПЛІНИ	
12.	<p>Медицина надзвичайних ситуацій. Організація лікувально-евакуаційного забезпечення в осередках катастроф, медичне сортування потерпілих. Організація роботи спеціалізованих медичних бригад, кваліфікована медична допомога потерпілим в умовах природних, техногенних катастроф мирного часу. Організація допомоги при промислових отруєннях. Політравма. Транспортна іммобілізація. Організація невідкладної допомоги при аваріях і катастрофах.</p>
13.	<p>Інфекційні хвороби. Вірусні гепатити, СНІД. Особливо небезпечні інфекції. Імунопрофілактика. Харчові токсикоінфекції. Ботулізм. Шигельоз. Сальмонельоз. Черевний тиф та паратифи. Гельмінтози. Грип та інші гострі респіраторні вірусні інфекції. Менінгококова інфекція. Дифтерія. «Дитячі» повітряно-краплинні інфекції у дорослих. Герпес-вірусні інфекції. Лептоспіроз. Геморагічна гарячка з нирковим синдромом. Малярія. Висипний тиф. Бруцельоз. Бешиха. Сибірка. Правець. Сказ. Гострі та хронічні вірусні гепатити. ВІЛ-інфекція, СНІД. СНІД-асоційовані інфекції та інвазії. Тактика лікаря при виявленні особливо небезпечних інфекцій. Організація невідкладної допомоги при</p>

14.	<p>особливо небезпечних інфекціях (чума, холера, контагіозні геморагічні гарячки, жовта гарячка). Імунопрофілактика. Коронавірусна хвороба COVID-19</p> <p>Фтизіатрія. ДОТС-стратегія.</p> <p>Організація боротьби з туберкульозом на сучасному етапі. Методи діагностики хворих на туберкульоз. Клінічні форми туберкульозу органів дихання. Диференційна діагностика хворих на туберкульоз. Методи профілактики і лікування туберкульозу. Туберкульоз інших органів і систем. Принципи ДОТС-стратегії.</p>
ДОДАТКОВІ ПРОГРАМИ	
	<p>Паліативна допомога</p> <p>Визначення паліативної допомоги. Етичні принципи паліативної допомоги. Історія хоспісного руху. Первинна і загальна паліативна допомога, покази до спеціалізованої паліативної допомоги. Медико-соціальна реабілітація, надання медичної допомоги інкурабельним хворим в амбулаторно- поліклінічних умовах та стаціонарах. Адекватне знеболення і усунення інших симптомів у невиліковних хворих. Психологічна підтримка родичів хворих із важкими прогресуючими захворюваннями.</p>

СТАТУС ЛІКАРЯ - ІНТЕРНА У ВІДДІЛЕННІ

Під час проходження практичної частини програми інтернатури на базі стажування лікарі-інтерни працюють під керівництвом куратора лікарів-інтернів. На лікаря-інтерна поширюються правила внутрішнього трудового розпорядку, права та пільги, що встановлені для медичних працівників бази стажування. Під час проходження інтернатури, при здійсненні функції лікаря, інтерн володіє правами і несе відповідальність за свої вчинки нарівні з іншими лікарями.

Лікарі-інтерни мають право: користуватися лабораторіями, кабінетами, аудиторіями, читальними залами, бібліотеками та іншими навчальними і допоміжними підрозділами бази стажування лікарів-інтернів; здійснювати діяльність за спеціальністю з прогресивним рівнем складності під час проходження програми інтернатури; ініціювати зміну бази стажування лікарів-інтернів, у разі, якщо невиконання програми інтернатури за результатами проміжного контролю сталося з вини бази стажування лікарів-інтернів.

Лікарі-інтерни зобов'язані: набувати, поглиблювати і удосконалювати теоретичні знання, вміння і навички; у повному обсязі та своєчасно виконувати програму підготовки в інтернатурі та індивідуальний навчальний план; чітко дотримуватися інструкцій керівника лікарів-інтернів на базі стажування, що стосуються діяльності лікарів-інтернів.

Практична підготовка лікарів-інтернів на базі стажування за спеціальністю «Внутрішні хвороби»

Практична частина інтернатури проводиться на базі стажування лікарів-інтернів. Перелік баз стажування затверджується щорічно МОЗ України. Куратор лікарів-інтернів призначається наказом керівника бази стажування і здійснює загальне керівництво за підготовкою: на початку навчання визначає рівень знань і вмінь лікарів-інтернів, результати якого враховуються при складанні індивідуальних навчальних планів; забезпечує умови для виконання лікарями-інтернами індивідуальних навчальних планів проходження практичної частини програми інтернатури; організовує навчання в практичній частині інтернатури лікарів-інтернів відповідно до індивідуальних навчальних планів, розроблених на підставі програми підготовки в інтернатурі; систематично здійснює контроль за виконанням програми підготовки в інтернатурі та індивідуального навчального плану лікарів-інтернів та у разі порушень щомісячно повідомляє про це керівника бази стажування.

Метою практичної підготовки є забезпечення отримання необхідного фонду знань і навичок для діагностики та лікування поширених медичних захворювань та ведення гострих невідкладних медичних станів.

Практична частина інтернатури проводиться на базі терапевтичних чи відповідних спеціалізованих відділень стаціонарних закладів, поліклінік, амбулаторних закладів різних форм власності. Підготовка за спеціальністю «Внутрішні хвороби» повинна включати 2 місяці у відділенні невідкладної

екстреної медичної допомоги, 2 місяці у відділенні інтенсивної терапії, 2 місяці в амбулаторії (амбулаторні та/або консультативні поліклініки та/або денні стаціонари) та 10 місяців внутрішньої медицини у стаціонарній службі внутрішніх хвороб (терапевтичні стаціонари, які можуть включати, за можливості, ротації за різними спеціальностями мінімальною тривалістю 2 міс). Лікарі-інтерни чергують 2 рази в місяць у стаціонарі під керівництвом відповідального чергового лікаря і звітують про результати чергування на ранкових конференціях, оперативних нарадах у відділенні.

Навчання дікаря-інтерна має включати різні умови залежно від місцевої організації медичних послуг і може включати будь-яку комбінацію внутрішньолікарняної допомоги, невідкладної допомоги, амбулаторних клінік та громадських медичних послуг.

ПЕРЕЛІК ПРАКТИЧНИХ НАВИЧОК,**якими повинен володіти інтерн за спеціальністю
«Внутрішні хвороби»**

№ з/п	Назва маніпуляції	Ступінь оволодіння
1.	Фізикальне обстеження пацієнтів	C
2.	Реєстрація та аналіз електрокардіограми	C
3.	Клінічна оцінка ехокардіограми	A
4.	Проведення та оцінка результатів тредміл-тесту	C
5.	Проведення дефібриляції	D
6.	Клінічна оцінка даних рентгенологічного дослідження органів грудної порожнини	A
7.	Клінічна оцінка даних рентгенологічного дослідження органів травлення	A
8.	Проведення торакоцентезу	C
9.	Клінічна оцінка показників функції зовнішнього дихання (спірометрія, пікфлоуметрія)	C
10.	Штучне дихання	D
11.	Оцінка результатів езофагогастроудоденофіброскопії	A
12.	Клінічна оцінка ультрасонограм печінки	A
13.	Клінічна оцінка загального аналізу сечі	A
14.	Клінічна оцінка проб Зимницького, Нечипоренка	B
15.	Клінічна оцінка загального аналізу крові	A
16.	Клінічна оцінка коагулограми	A
17.	Оцінка тестів на виявлення цукрового діабету	A
18.	Клінічна оцінка біохімічних печінкових тестів	A
19.	Клінічна оцінка результатів комплексного біохімічного дослідження при серцево-судинних захворюваннях	A
20.	Клінічна оцінка результатів біохімічного дослідження функціонального стану нирок	A
21.	Тимчасова зупинка кровотеч	D
22.	Техніка закритого масажу серця	D
23.	Накладання пов'язок на рану	D
24.	Підшкірне, внутрішньом'язове та внутрішньовенне введення ліків	D
25.	Правила та техніка переливання компонентів крові та кровозамінників	D
26.	Промивання шлунка	C
27.	Катетеризація сечового міхура м'яким катетером	C
28.	Проведення конікотомії, трахеотомії	C
29.	Проведення лапароцентезу	C
30.	Постановка алергічних проб перед введенням лікарських засобів	D

ОСВІТНЬО-КВАЛІФІКАЦІЙНА ХАРАКТЕРИСТИКА

лікаря-інтерна за спеціальністю «Внутрішні хвороби»

Інтерн повинен знати

- основи законодавства про охорону здоров'я та директивні документи, що визначають діяльність органів та закладів охорони здоров'я;
- основи медичного права;
- загальні питання організації медичної допомоги населенню України;
- принципи роботи медичних закладів;
- принципи організації стаціонарної, амбулаторної, невідкладної медичної допомоги;
- організацію роботи лікарсько-консультативної та медико-соціальної експертних комісій;
- правила оформлення медичної документації;
- показники захворюваності, тимчасової непрацездатності, інвалідності, смертності у хворих терапевтичного профілю та шляхи їх зниження;
- стандарти діагностики і лікування в клініці внутрішніх захворювань, основи фармакотерапії захворювань внутрішніх органів, фармакодинаміку основних груп лікарських препаратів, показання та протипоказання до їх призначення, можливі ускладнення при застосуванні та методи корекції;
- принципи немедикаментозного лікування та реабілітації хворих терапевтичного профілю при захворюваннях внутрішніх органів;
- принципи профілактики захворювань внутрішніх органів, профілактичні та реабілітаційні державні програми;
- принципи доказовості у внутрішній медицині;
- сучасну літературу за спеціальністю.

Інтерн повинен вміти

- оцінювати тяжкість стану пацієнта, визначати обсяг та послідовність необхідних медичних заходів та маніпуляцій, надавати необхідну допомогу;
- надавати невідкладну медичну допомогу та здійснювати інтенсивну терапію при невідкладних станах та загостреннях терапевтичних захворювань;
- проводити клінічне обстеження пацієнта (зібрати анамнез, провести фізикальне обстеження, виявити загальні та специфічні ознаки захворювання, провести диференціальну діагностику);
- призначати план обстеження, визначати об'єм та оцінювати результати лабораторних досліджень і інструментальних обстежень пацієнта;
- обґрунтувати необхідність спеціальних методів обстеження пацієнта;
- визначати показання до госпіталізації пацієнта та організувати її;

- встановлювати і формулювати клінічний діагноз, план і тактику ведення пацієнта, призначати адекватне лікування згідно існуючих клінічних протоколів надання медичної допомоги;
- здійснювати нагляд за побічними реакціями/діями лікарських засобів та вживати заходів щодо їх корекції;
- застосовувати сучасні немедикаментозні методи лікування та реабілітації хворих терапевтичного профілю;
- оформлювати медичну документацію згідно законодавства з охорони здоров'я України;
- визначати клінічний та трудовий прогноз, ступінь непрацездатності, рекомендації щодо працевлаштування;
- планувати роботу лікаря-терапевта та здійснювати аналіз її результатів;
- застосовувати принципи доказової медицини в клініці внутрішніх захворювань;
- узагальнювати дані науково-практичної літератури.

Спеціальні знання та навички з діагностики, лікування та профілактики захворювань внутрішніх органів згідно сучасних рекомендацій:

Хвороби органів дихання та професійні хвороби: знати методи обстеження при патології органів дихання; етіопатогенетичні механізми розвитку, класифікацію, клінічні прояви, методи діагностики, лікування, реабілітації та профілактики хронічного обструктивного захворювання легень; пневмоній; раку легень; захворювань плеври; нагнійних захворювань легень і плеври; інтерстиційних захворювань легень; саркоїдозу органів дихання; паразитарних та грибкових захворювань легень; муковісцидозу; синдрому обструктивного апное уві сні; тромбоемболії легеневої артерії; різних форм легеневої гіпертензії; кровохаркання і легеневої кровотечі; дихальної недостатності; професійних легневих захворювань (пневмоконіозів, пилових бронхітів, екзогенних альвеолітів); вібраційної хвороби; гострих респіраторних захворювань (ГРЗ); клінічну фармакологію антибіотиків, бронхолітиків, інгаляційних ГКС; особливості перебігу і лікування захворювань органів дихання у вагітних, хворих похилого та старечого віку; вміти визначати необхідний об'єм клінічного обстеження, тактику лікування, маршрут пацієнта та проводити інтенсивну терапію при захворюваннях органів дихання та професійних хворобах; проводити диференційну діагностику захворювань органів дихання та професійних захворювань; оцінити результати рентгенологічних методів дослідження при патології органів дихання; проводити інтерпретацію даних пікфлоуметрії, спірографії, пневмотахометрії; проводити плевральну пункцію; проводити серцево-легеневу реанімацію згідно міжнародних стандартів.

Хвороби серцево-судинної системи: знати методи обстеження при серцево-судинній патології; основи електрокардіографії, методику проведення, основні електрокардіографічні синдроми при захворюваннях серцево-судинної системи,

їх значення; особливості діагностики та лікування артеріальних гіпертензій, атеросклерозу, хронічних коронарних синдромів (стабільної ішемічної хвороби серця); діагностичні критерії та методи лікування соматоформної вегетативної дисфункції, запальних захворювань міокарда, незапальних кардіоміопатій, інфекційного ендокардиту, захворювань перикарда, клапанної хвороби серця, хронічної серцевої недостатності, надшлуночкових порушень ритму (фібриляція передсердь, тріпотіння передсердь, пароксизмальні надшлуночкові тахікардії), шлуночкових порушень ритму, блокад серця; особливості діагностики та перебігу гострих коронарних синдромів, тактику ведення таких хворих на догоспітальному та стаціонарному етапах; елементи інтенсивної терапії і реанімації при захворюваннях серця, при зупинці кровообігу та дихання; тактику при раптовій серцевій смерті; діагностичні критерії та тактику при гострій серцевій недостатності; особливості діагностики та лікування гострої судинної недостатності; клінічну фармакологію антигіпертензивних засобів, гіполіпідемічних препаратів, антиаритмічних засобів, діуретиків, серцевих глікозидів та засобів, що використовуються при лікуванні хворих на ішемічну хворобу серця; особливості ведення і реабілітації хворих після кардіохірургічних втручань; особливості перебігу серцево-судинних захворювань в особливих категоріях: осіб літнього та похилого віку, у вагітних, у жінок у менопаузі; вміти визначати необхідний об'єм клінічного обстеження, тактику лікування, маршрут пацієнта та проводити інтенсивну терапію при захворюваннях серцево-судинної системи; проводити реанімаційні заходи (елементи BLS, ACLS); надати диференційовану невідкладну допомогу при гіпертензивних кризах; надати допомогу хворим із гострим коронарним синдромом на первинній ланці медичної допомоги; надати невідкладну допомогу при порушеннях ритму та провідності серця, гострій серцевій недостатності, гострій судинній недостатності.

Ревматичні хвороби: знати методи обстеження хворих на ревматичні захворювання (лабораторна, біохімічна, імунологічна діагностика; рентгенологічні та ультразвукові методи дослідження серця і суглобів); особливості клініки, діагностики та лікування ревматичної лихоманки, хронічної ревматичної хвороби серця, ревматоїдного артриту, спондилоартритів, анкілозуючого спондилоартриту, псоріатичного артриту, реактивних поліартритів, хвороби Рейтера, дрібнокристалічних артропатій, подагри, хондрокальцинозу, остеоартрозу, системного червоного вовчаку, системних васкулітів, вузликового периартеріїту, системної склеродермії, дерматоміозиту (поліоміозиту), паранеопластичних артропатій; клінічну фармакологію імуномодулюючих та протизапальних препаратів, хондромодуляторів; особливості діагностики та лікування в осіб літнього та похилого віку; вміти визначати необхідний об'єм клінічного обстеження, тактику лікування, маршрут пацієнта та проводити інтенсивну терапію при ревматичних захворюваннях; проводити диференційну діагностику артритів; надавати невідкладну допомогу при гострому болю у суглобах.

Хвороби органів травлення: знати методи обстеження (рентгенологічні, ендоскопічні та ультразвукові; дослідження мікробіоценозу дигестивного

тракту та гелікобактеріозу) та їхню інформативність при захворюваннях органів травлення; особливості клініки, діагностики та лікування гастроезофагеальної рефлюксної хвороби, ахалазії кардії, функціональної шлункової диспепсії, гастритів та дуоденітів, виразкової хвороби та хвороби оперованого шлунку, хронічного холециститу, жовчнокам'яної хвороби, захворювань печінки (хронічних гепатитів, неалкогольної жирової хвороби печінки, алкогольної хвороби печінки), цирозу печінки, його проявів та ускладнень, хронічного панкреатиту, целиакії, синдрому надлишкового бактеріального росту, синдрому подразненої кишки, запальних захворювань кишок (виразкового коліту і хвороби Крона); особливості скринінгової діагностики та методи лікування злоякісних пухлин органів травлення; основи фармакотерапії захворювань органів травлення і клінічну фармакологію препаратів, що застосовуються для лікування пацієнтів із захворюваннями органів травлення; особливості діагностики та лікування захворювань органів травлення у вагітних, пацієнтів похилого та старечого віку; особливості діагностики та тактики лікаря у разі синдрому «гострого живота», гастроінтестинальної кровотечі та за наявності крові у випорожненні; вміти визначати необхідний об'єм клінічного обстеження, тактику лікування, маршрут пацієнта та проводити інтенсивну терапію при захворюваннях органів травлення; вміти визначати необхідний об'єм клінічного обстеження, тактику лікування, маршрут пацієнта та проводити інтенсивну терапію при захворюваннях; проводити діагностичний лапароскопічний.

Хвороби нирок: знати методи обстеження та їхню інформативність при захворюваннях нирок; особливості діагностики та лікування хронічної хвороби нирок, гломерулонефриту, нефротичного синдрому, хронічного пієлонефриту, нефролітіазу, гострої та хронічної ниркової недостатності; основи фармакотерапії захворювань нирок, клінічну фармакологію препаратів, що застосовуються для лікування пацієнтів із захворюваннями нирок; особливості діагностики та лікування захворювань нирок у вагітних (нефропатія вагітних, ниркова еклампсія) і пацієнтів похилого та старечого віку; принципи інтенсивної терапії захворювань нирок; особливості діагностики та тактики лікаря у разі гострої затримки сечі; вміти визначати необхідний об'єм клінічного обстеження, тактику лікування, маршрут пацієнта та проводити інтенсивну терапію при захворюваннях нирок; проводити катетеризацію сечового міхура.

Клінічна алергологія: знати методи обстеження при алергологічних захворюваннях; класифікацію алергічних реакцій із врахуванням швидкості їх розвитку, механізмів та типів гіперчутливості; типи алергенів; показання і протипоказання до проведення алергологічних тестів; методи проведення таких провокаційних тестів, як назальний, кон'юнктивальний, інгаляційний, під'язичний, шкірний; епідеміологію, класифікацію, основні клінічні прояви і методи лікування алергічного риніту; екзогенний і ендогенний дерматити, їх клінічні прояви, діагностичні критерії, немедикаментозні та медикаментозні методи лікування; алергічні, неалергічні і рідкісні форми кропив'янки, її диференційну діагностику з іншими еритематозними ураженнями шкіри, методи лікування; системні та органоспецифічні реакції на харчові продукти, їх диференціальну діагностику з іншими видами небажаних реакцій на їжу;

основні симптоми, критерії ступеня важкості і алгоритм надання невідкладної допомоги при анафілактичному шоці; основні клінічні синдроми медикаментозної хвороби, групи ліків, які здатні викликати ті чи інші прояви медикаментозної алергії; клініко-діагностичні критерії верифікації, визначення ступенів важкості перебігу бронхіальної астми; клінічну фармакологію засобів, що застосовуються при лікуванні хворих з бронхіальною астмою в залежності від ступеня важкості; принципи надання невідкладної терапії при алергічних захворюваннях; основні напрямки профілактики алергічних захворювань; вміти визначати необхідний об'єм клінічного обстеження, тактику лікування, маршрут пацієнта та проводити інтенсивну терапію при алергічних захворюваннях; надати невідкладну допомогу при анафілактичному шоці, кропив'янці, набряку Квінке, алергічному васкуліті, тяжкому загостренні бронхіальної астми із загрозою зупинки дихання; виконати алергічні проби перед введенням лікарських засобів.

Хвороби органів кровотворення: знати методи обстеження гематологічних хворих, основні ланки кровотворення; принципи діагностики патології органів кровотворення; патогенетичну класифікацію анемій, принципи діагностики і лікування різних типів анемій; етіопатогенетичні аспекти виникнення гемобластозів, діагностичні критерії і методи лікування гострих лейкозів, лімфогранулематозу і лімфом; діагностичні критерії хронічних мієло- і лімфопроліферативних захворювань, принципи діагностики і тактику терапії; лабораторну та клінічну діагностику порушень первинного (тромбоцитарно-судинного) гемостазу та вторинного (плазмового) гемостазу, сучасну класифікацію геморагічних захворювань; основні причини виникнення, лабораторну та клінічну діагностику фаз ДВЗ-синдрому; клінічні ознаки ступеня крововтрати; препарати інфузійно-трансфузійної терапії; вміти визначати необхідний об'єм клінічного обстеження, тактику лікування, маршрут пацієнта та проводити інтенсивну терапію при захворюваннях органів кровотворення; визначити групу та реуз-належність крові; провести переливання крові та кровозамінників.

Хвороби ендокринної системи та обміну речовин: знати основні методи обстеження хворих з ендокринною патологією; етіопатогенетичні основи та клініко-діагностичні критерії, особливості перебігу, немедикаментозні та медикаментозні методи лікування цукрового діабету 1 і 2 типу, механізми розвитку, клінічні прояви, лікування і профілактику ускладнень цукрового діабету; основи захворювань гіпоталамо-гіпофізарної системи: етіологію, патогенез, особливості клініки, діагностики та лікування гіпоталамічного синдрому, гіпопітуїтаризму, акромегалії, хвороби Іценко-Кушинга, гіперпролактинемії, нецукрового діабету; особливості перебігу захворювань щитоподібної залози: клініко-діагностичні критерії і методи лікування порушень функціонального стану (гіпертиреоз, гіпотиреоз), структурних змін (вузловий зоб) та запальних захворювань щитоподібної залози (тиреоїдити); причини виникнення, механізми розвитку, клініку, диференціальну діагностику та основи інтенсивної терапії коматозних станів при цукровому діабеті; етіопатогенетичні та клінічні особливості, принципи лікування захворювань наднирників: хвороби Адісона, синдрому Іценко-Кушинга, первинного гіперальдостеронізму, феохромоцитом; патогенетичні та гормональні

особливості різних типів ожиріння, діагностичні критерії метаболічного синдрому X, сучасні методи лікування надмірної ваги та супутніх метаболічних розладів; основи фізіологічного та патологічного клімаксу, особливості дисгормонального статусу в перименопаузі, режими симптоматичної та замісної гормональної терапії, клініко-діагностичні критерії остеопорозу та сучасні лікувальні заходи при втраті мінеральної щільності кістки; основи інтенсивної терапії і реанімації при ендокринних захворюваннях, в т.ч. при тиреотоксичній кризі, гіпотиреоїдній комі, гострій наднирниковій недостатності; вміння визначати необхідний об'єм клінічного обстеження, тактику лікування, маршрут пацієнта та проводити інтенсивну терапію при захворюваннях ендокринної системи та обміну речовин; діагностувати і оцінити порушення вуглеводного обміну, призначити та відкорегувати гіпоглікемічну терапію при 1 та 2 типі цукрового діабету, провести корекцію діабетичних ускладнень.

Інтенсивна терапія. Невідкладні стани: знати основні принципи надання невідкладної допомоги, її етичні та юридичні аспекти; засади серцево-легенево-церебральної реанімації у різних вікових групах; клініко-діагностичні ознаки зупинки кровообігу та дихання, алгоритми надання невідкладної допомоги при цих станах; клініко-діагностичні критерії гострого коронарного синдрому та алгоритм невідкладних заходів на догоспітальному і госпітальному етапах; патофізіологічні механізми розвитку пароксизмальних порушень ритму та проводності серця, їх клінічні прояви, ЕКГ-ознаки та алгоритми надання невідкладної допомоги; причини розвитку та клінічні ознаки гострої серцевої недостатності, основні засади невідкладної допомоги; клініко-діагностичні ознаки неускладнених та ускладнених гіпертензивних кризів, основи диференційованого підходу до надання невідкладної допомоги; основні причини виникнення колаптоїдних станів, їх клінічні ознаки, особливості перебігу та комплекс невідкладних заходів; діагностичні особливості перебігу і інтенсивної терапії гострої дихальної недостатності; етіопатогенетичні основи виникнення, особливості перебігу, ускладнення і основні принципи інтенсивної терапії шоківих станів; причини та клініко-діагностичні ознаки втрати свідомості, диференційований підхід до надання невідкладної допомоги; основи клініки і діагностики гострих розладів мозкового кровообігу (з урахуванням шкали FAST), межі «терапевтичного вікна» для ургентного виконання тромболітичної терапії; показання та основні протипоказання до тромболітичної терапії; причини розвитку та клініко-діагностичні особливості епілептичних та неепілептиформних пароксизмальних станів, алгоритм невідкладних заходів та профілактики ускладнень; етіопатогенетичні основи виникнення, клінічні особливості перебігу, алгоритм проведення невідкладних заходів, правові та етичні аспекти надання допомоги при гострих психічних станах; прояви, особливості перебігу та невідкладні заходи при абстинентному синдромі, алкогольному делірії, алкогольній комі; причини розвитку, клініко-діагностичні ознаки та алгоритм невідкладних заходів при наявності крові у випорожненнях; причини виникнення, механізми розвитку, клініку, диференціальну діагностику та основи інтенсивної терапії коматозних станів при цукровому діабеті; основи інтенсивної терапії і реанімації при тиреотоксичній кризі, гіпотиреоїдній комі, гострій наднирниковій недостатності; етіопатогенетичні основи та особливості перебігу гострих

алергічних станів, у т.ч. анафілаксії (набряк гортані, набряк Квінке, анафілактичний шок), гострій шкірній висипці; основи організації допомоги при промислових отруєннях та гострих професійних отруєннях, основні принципи антидотної терапії; основи організації допомоги при гострих побутових отруєннях, гострих медикаментозних отруєннях, укусах і вжаленнях; основи невідкладної допомоги при особливо небезпечних інфекціях (чума, холера, контагіозні геморагічні гарячки, жовта гарячка); механізми виникнення політравми, клініко-діагностичні ознаки краш-синдрому та травматичного шоку, алгоритм невідкладної допомоги та обсяг інтенсивної терапії, основи транспортної іммобілізації при різних видах травматичних пошкоджень; механізми виникнення та особливості уражень, спричинених впливом холодного середовища (переохолодження, обмороження), основні невідкладні заходи при вказаних станах; механізми виникнення травм, спричинених дією електричного струму (в т.ч., удар блискавкою, травми від зброї з електричним зарядом) та особливості пошкоджень при зануренні на глибину, основні невідкладні заходи при вказаних станах; механізми виникнення та особливості уражень, спричинених впливом теплого середовища (гіпертермічний синдром, тепловий удар, опіки), основні невідкладні заходи при вказаних станах; клініко-діагностичні особливості кровотеч, принципи визначення об'єму крововтрати, основні засади трансфузіології; етіопатогенетичні та клінічні особливості перебігу гострої печінкової недостатності, заходи невідкладної допомоги; причини та механізми гострого пошкодження нирок, клініко-діагностичні ознаки і інтенсивна терапія гострої ниркової недостатності; етіопатогенетичні механізми виникнення та клінічні прояви гострої затримки сечі і гематурії; особливості та причини виникнення гострого венозного тромбозу, засади невідкладної (тромболітичної) терапії; особливості та причини виникнення гострого болю в промежині і тазовій ділянці, основи діагностично-лікувального алгоритму та невідкладних заходів при вказаних станах; особливості реанімації новонароджених і дітей грудного віку; вміти визначити клініко-діагностичні симптоми, обсяг лікувально-діагностичних заходів та інтенсивної терапії, маршрут пацієнта з невідкладними станами; вміти виконувати комплекс невідкладних заходів (серцево-легенево-церебральна реанімація, конікотомія, трахеотомія, дефібриляція, проведення торакоцентезу і лапароцентезу, катетеризація сечового міхура, проведення пункції та катетеризації периферичної вени, переливання крові та кровозамінників) згідно сучасних чинних алгоритмів; визначати ознаки ефективності реанімаційних заходів та підстави для припинення реанімаційних дій; виконувати реанімаційні заходи у дітей першого року життя.

Організація терапевтичної допомоги населенню: знати основи законодавства про охорону здоров'я в Україні; основні директивні документи, що визначають діяльність органів та установ охорони здоров'я; основи медичного права; загальні питання організації медичної допомоги населенню України; принципи організації стаціонарної, амбулаторної, невідкладної медичної допомоги в клініці внутрішніх захворювань; правила оформлення медичної документації; основи статистичної звітності захворювань внутрішніх органів; основи реабілітації пацієнтів терапевтичного профілю, профілактичні

та реабілітаційні державні програми; експертизу тимчасової та постійної втрати працездатності; стандарти діагностики і лікування в клініці внутрішніх захворювань; принципи доказовості у внутрішній медицині; вміння оформити медичну документацію згідно законодавства з охорони здоров'я України; визначити клінічний та трудовий прогноз пацієнта терапевтичного профілю, ступінь непрацездатності, дати рекомендації щодо працевлаштування; визначити та дотримуватись функціональних обов'язків лікаря-терапевта; оцінити дані статистичної звітності; застосовувати принципи доказової медицини в клініці внутрішніх захворювань.

ТЕМИ РЕФЕРАТІВ

1. Клініко-діагностичні критерії гострого коронарного синдрому та алгоритм невідкладних заходів на догоспітальному і госпітальному етапах.
2. Сучасні підходи до діагностики та лікування стабільної ішемічної хвороби серця.
3. Діагностичні критерії та сучасні рекомендації з лікування атерогенних дисліпідемій.
4. Вторинні артеріальні гіпертензії ендокринного генезу: клініко-діагностичні критерії та особливості лікування.
5. Стандарти лікування артеріальних гіпертензій.
6. Диференційоване надання невідкладної допомоги при ускладнених гіпертензивних кризах.
7. Принципи надання невідкладної допомоги при набряку легень в особливих клінічних ситуаціях.
8. Пароксизмальні порушення ритму та провідності серця: клінічні прояви, ЕКГ-ознаки та алгоритми надання невідкладної допомоги.
9. Антиаритмічні препарати: класифікація, механізми протиаритмічної дії, фармакологічні особливості, показання та протипоказання до застосування; диференційоване призначення; побічні ефекти; взаємодія з іншими лікарськими засобами. Режим дозування при лікуванні різних видів аритмій.
10. Сучасні стандарти лікування різних типів ХСН.
11. Диференціальна діагностика набрякового синдрому.
12. Серцеві глікозиди: механізм дії, основні фармакологічні ефекти, класифікація, фармакокінетика, фармакодинаміка, особливості режимів дигіталізації, показання та протипоказання до застосування, побічні ефекти, взаємодія з іншими лікарськими засобами. Клінічні прояви інтоксикації серцевими глікозидами, ЕКГ-діагностика, невідкладна допомога.
13. Принципи проведення антибактеріальної терапії при інфекційних ендокардитах.
14. Диференціальна діагностика та сучасні методи лікування перикардитів.
15. Кровотечі при передозуванні антикоагулянтів та тромболітиків: ургентна діагностика, невідкладна допомога.
16. Особливості ведення і реабілітації хворих після кардіохірургічних втручань.
17. Особливості перебігу і профілактики серцево-судинних захворювань в особливих категоріях: осіб літнього та похилого віку, у вагітних, у жінок у менопаузі.
18. Атипові пневмонії: особливості клінічного перебігу та лікування.
19. Антибіотики: класифікація, механізми дії, фармакокінетика, показання і протипоказання до призначення, режими дозування, побічні ефекти, взаємодія з іншими лікарськими засобами.
20. Сучасні підходи до фармакотерапії бронхіальної астми.
21. Інгаляційні ГКС: механізм дії, фармакокінетика, фармакодинаміка, показання і протипоказання до призначення, режими дозування, побічні ефекти, взаємодія з іншими лікарськими засобами.

22. Принципи застосування бронхолітичних препаратів при ХОЗЛ.
23. Диференціальна діагностика бронхообструктивного синдрому.
24. Особливості перебігу і лікування різних клінічних форм раку легень.
25. Ідіопатичний фіброзуючий альвеоліт: патогенез, патоморфологія, гістологічні ознаки, клініка, критерії діагнозу, принципи лікування ранніх і пізніх стадій, критерії оцінки ефективності лікування.
26. Кровотечі з дихальних шляхів (легеневі): етіологія, патогенез, клініка, діагностика, диференціальна діагностика, невідкладна допомога, лікування, профілактика, прогноз.
27. Гостра ревматична лихоманка: етіологія, патогенез, діагностичні критерії, сучасні методи лікування.
28. Диференціальна діагностика суглобового синдрому.
29. Хворобомодифікуюча терапія ревматоїдного артриту.
30. Методи діагностики системних захворювань сполучної тканини.
31. Сучасні підходи до діагностики і лікування неалкогольної жирової хвороби печінки.
32. Клініко-діагностичні критерії, диференціальна діагностика і методи лікування запальних захворювань кишок (виразкового коліту і хвороби Крона).
33. Диференціальна діагностика жовтяниць.
34. Шлунково-кишкові кровотечі: етіологія, патогенез, клініка, діагностика, диференціальна діагностика, невідкладна допомога, лікування, профілактика, прогноз.
35. Хронічна хвороба нирок.
36. Диференціальна діагностика нефротичного синдрому.
37. Принципи лікування хронічної ниркової недостатності.
38. Причини, механізми розвитку, клініко-діагностичні ознаки і інтенсивна терапія гострої ниркової недостатності.
39. Принципи проведення патогенетичної терапії залізодефіцитної анемії.
40. Анемія хронічних захворювань.
41. Гострі лейкози: визначення, класифікації, патогенез і патоморфологія, діагностика, методи лікування.
42. Диференціальна діагностика лімфоаденопатій.
43. ДВЗ-синдром.
44. Принципи інсулінотерапії при цукровому діабеті.
45. Ускладнення цукрового діабету.
46. Первинний і вторинний гіперальдостеронізм.
47. Захворювання гіпоталамо-гіпофізарної системи.
48. Диференціальна діагностика коматозних діабетичних станів.
49. Невідкладна допомога при коматозних діабетичних станах.
50. Диференціальна діагностика і інтенсивна терапія при гіпотиреоїдній комі та тиреотоксичній кризі.
51. Діагностика алергічних захворювань.
52. Фармакотерапія і методи профілактики алергічних захворювань.

53. Екзогенний і ендогенний дерматити: клінічні прояви, діагностичні критерії, немедикаментозні та медикаментозні методи лікування.
54. Невідкладні стани в алергології.
55. Організація допомоги при промислових та гострих професійних отруєннях, основні принципи антидотної терапії.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

Основна література

1. Актуальні питання алергології в практиці сімейного лікаря. Навч. посібник для лікарів – інтернів і лікарів слухачів закладів (факультетів) післядипломної освіти / За ред. академіка НАМН України, професора Вороненко Ю.В., проф. Шекери О.Г., проф. Кузнецової Л.В. – К.: Вид. Заславський О.Ю., 2016. – 324 с.
2. Актуальні питання серцево-судинних хвороб у практиці сімейного лікаря / Ю.В. Вороненко, О.Г. Шекера, М.М. Долженко [та ін.] // К.: Вид. Заславський О.Ю., 2017. - 412 с.
3. Бильченко А.В. Лечение артериальной гипертензии в различных клинических ситуациях. – К., 2016. – 250 с.
4. Бронхіальна астма. Хронічне обструктивне захворювання легень в світлі сучасних рекомендацій GINA (2017), SIGN 153 (2016), GOLD (2017), NICE (2010) / Під ред. Ю.І. Фещенка. – К.: ТОВ «Доктор-Медіа-Груп», 2018. – 220 с.
5. Бронхообструктивні захворювання у дорослих осіб: етіологія, патогенез, класифікація, діагностика, лікування: навч. посібник / за ред. Ю. І. Фещенка. – К., 2015. – 150 с.
6. Внутрішні хвороби. Підручник заснований на принципах доказової медицини 2018/2019 / Керівник проекту А. Кубец. Переклад І. Авраменко та ін. – Вроцлав: ORTS. – 1632 с.
7. Внутрішні хвороби: у 2 частинах. Частина 1. Розділи 1-8: підручник / Л.В. Глушко, С.В. Федоров, І.М. Скрипник та ін. – 2019. – 618 с.
8. Внутрішні хвороби: у 2 частинах. Частина 2. Розділи 9-24: підручник / Л.В. Глушко, С.В. Федоров, І.М. Скрипник та ін. – 2019. – 584 с.
9. Гастроентерологія: підручник у 2-х томах / за ред. Н. В. Харченко, О. Я. Бабака. – 2-е вид., переробл., доповн. – Кіровоград: Поліум, 2016. – Т. 1. – 488 с.
10. Гастроентерологія: підручник у 2-х томах / за ред. Н. В. Харченко, О. Я. Бабака. – 2-е вид., переробл., доповн. – Кіровоград: Поліум, 2016. – Т. 2. – 432 с.
11. Діагностика та лікування ревматичних захворювань: навчальний посібник / А.С. Свінцицький.- К.: Медкнига, 2017.–372 с.
12. Клінічна імунологія та алергологія: навчальний посібник / Чоп'як, Г.О. Потьомкіна, А.М. Гаврилюк та ін. – 2017. – 224 с.
13. Клінічні рекомендації по діагностиці та лікуванню пульмонологічних та алергологічних захворювань при наданні телемедичних послуг (для лікарів загальної практики – сімейної медицини) / Ю.В. Вороненко, Т.М. Орабіна, Р.О. Моїсеєнко [та ін.] // Версія № 1. Затверджено на засіданні комісії вченої ради НМАПО імені П.Л. Шупика з наукової роботи та інноваційній

- діяльності (протокол № 3 від 12.03.2019 р.) – 25 с.
14. Коваленко В.М., Долженко М.М., Поташев С.В. Настанови з ехокардіографії // К.: Наукова думка, 2017. – 524 с.
 15. Методи діагностики в клініці внутрішньої медицини: навчальний посібник / А.С. Свінцицький –2019. – 1008 с.
 16. Наказ МОЗ України від 28.03.2020 р. № 722 «Організація надання медичної допомоги хворим на коронавірусну хворобу (COVID 19)».
 17. Наказ МОЗ України від 04.01.2018 № 13 «Про деякі питання застосування Україномовного варіанту Міжнародної класифікації первинної медичної допомоги(ICPC-2-E)» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://moz.gov.ua/article/ministry-mandates/nakaz-moz-ukraini-vid-04012018--13-pro-dejaki-pitannja-zastosuvannja-ukrainomovnogo-variantu-mizhnarodnoi-klasifikacii-pervinnoi-medichnoi-dopomogi>
 18. Наказ МОЗ України від 13.06.2016 р. № 564 «Про затвердження та впровадження медико-технологічних документів зі стандартизації медичної допомоги в частині профілактики серцево-судинних захворювань».
 19. Наказ МОЗ України від 24.05.2012 р. № 384 «Про затвердження та впровадження медико-технологічних документів зі стандартизації медичної допомоги при артеріальній гіпертензії».
 20. Наказ МОЗ України від 08.10.2013 № 868 «Про затвердження та впровадження медико-технологічних документів зі стандартизації медичної допомоги при бронхіальній астмі».
 21. Наказ МОЗ України № 34 від 15.01.2014 «Про затвердження та впровадження медико-технологічних документів зі стандартизації медичної допомоги при гострій дихальній недостатності».
 22. Наказ МОЗ України від 03.03.2016 № 164 «Про затвердження та впровадження медико-технологічних документів зі стандартизації медичної допомоги при гострому коронарному синдромі без елевації сегмента ST».
 23. Наказ МОЗ України від 02.07.2014 № 455 «Про затвердження та впровадження медико-технологічних документів зі стандартизації медичної допомоги при гострому коронарному синдромі з елевацією сегмента ST».
 24. Наказ МОЗ України від 16.07.2014 р. № 499 «Про затвердження та впровадження медико-технологічних документів зі стандартизації медичної допомоги при грипі та гострих респіраторних інфекціях».
 25. Наказ МОЗ України від 02.11.2015 № 709 «Про затвердження та впровадження медико-технологічних документів зі стандартизації медичної допомоги при залізодефіцитній анемії».
 26. Наказ МОЗ України № 90 від 11.02.2016 р. «Про затвердження та впровадження медико-технологічних документів зі стандартизації медичної допомоги при запальних захворюваннях кишечника».
 27. Наказ МОЗ України від 12.07.2016 р. № 703 «Про затвердження та впровадження медико-технологічних документів зі стандартизації медичної допомоги при колоректальному раку».
 28. Наказ МОЗ України від 21.06.2016 р. № 614 «Про затвердження та впровадження медико-технологічних документів зі стандартизації медичної

- допомоги при легеневій гіпертензії».
29. Наказ МОЗ України від 30.12.2015 р. № 916 «Про затвердження та впровадження медико-технологічних документів зі стандартизації медичної допомоги при медикаментозній алергії, включаючи анафілаксію».
 30. Наказ МОЗ України від 15.07.2016 р. № 723 «Про затвердження та впровадження медико-технологічних документів зі стандартизації медичної допомоги при муковісцидозі».
 31. Наказ МОЗ України від 03.09.2014 р. № 613 «Про затвердження та впровадження медико-технологічних документів зі стандартизації медичної допомоги при пептичній виразці шлунку і 12-палої кишки».
 32. Наказ МОЗ України від 04.06.2014 р. № 387 «Про затвердження та впровадження медико-технологічних документів зі стандартизації медичної допомоги при раку легень».
 33. Наказ МОЗ України від 08.09.2012 р. № 634 «Про затвердження та впровадження медико-технологічних документів зі стандартизації медичної допомоги при саркоїдозі».
 34. Наказ МОЗ України від 02.03.2016 р. № 152 «Про затвердження та впровадження медико-технологічних документів зі стандартизації медичної допомоги при стабільній ішемічній хворобі серця».
 35. Наказ МОЗ України №597 від 15.06.2016 р. «Про затвердження та впровадження медико-технологічних документів зі стандартизації медичної допомоги при фібриляції передсердь».
 36. Наказ МОЗ України №439 від 12.05.2016 р. «Про затвердження та впровадження медико-технологічних документів зі стандартизації медичної допомоги при хронічному лімфоїдному лейкозі».
 37. Наказ МОЗ України №711 від 02.11.2015 р. «Про затвердження та впровадження медико-технологічних документів зі стандартизації медичної допомоги при хронічному мієлоїдному лейкозі».
 38. Наказ МОЗ України № 826 від 06.11.2014 р. «Про затвердження та впровадження медико-технологічних документів зі стандартизації медичної допомоги при хронічних неінфекційних гепатитах».
 39. Наказ МОЗ України від 27.06.2013 № 555 «Про затвердження та впровадження медико-технологічних документів зі стандартизації медичної допомоги при хронічному обструктивному захворюванні легень»
 40. Наказ МОЗ України № 638 від 11.09.2014 р. «Про затвердження та впровадження медико-технологічних документів зі стандартизації медичної допомоги при хронічному панкреатиті».
 41. Наказ МОЗ України від 29.12.2014 р. № 1021 «Про затвердження та впровадження медико-технологічних документів зі стандартизації медичної допомоги при ЦД 1 типу у молодих осіб і дорослих»
 42. Наказ МОЗ України від 21.12.2012 р. № 1118 «Про затвердження та впровадження медико-технологічних документів зі стандартизації медичної допомоги при цукровому діабеті 2 типу».
 43. Наказ МОЗ України № 503 від 19.03.2018. «Про затвердження Порядку вибору лікаря, який надає первинну медичну допомогу, та форми декларації

- про вибір лікаря, який надає первинну медичну допомогу»[Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://moz.gov.ua/article/ministry-mandates/nakaz-moz-ukraini-vid-19032018--503-pro-zatverdzhennja-porjadku-viboru-likarja-jakij-nadae-pervinnu-medichnu-dopomogu-ta-formi-deklaracii-pro-vibir-likarja-jakij-nadae-pervinnu-medichnu-dopomogu?preview=1>
44. Наказ МОЗ України від 19.03.2018 № 504 "Про затвердження Порядку надання первинної медичної допомоги". [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://moz.gov.ua/article/ministry-mandates/nakaz-moz-ukraini-vid19032018-504-pro-zatverdzhennja-porjadku-nadannja-pervinnoi-medichnoidopomogi>
 45. Наказ МОЗ України від 14.09.2021 № 1946 Про затвердження Уніфікованого клінічного протоколу первинної, вторинної (спеціалізованої) та третинної (високоспеціалізованої) медичної допомоги «Нецукровий діабет» <https://bit.ly/3nBN8CO>
 46. Невідкладна допомога в кардіології. Навчальний посібник / Під ред. М.М. Долженко.- Київ, 2016. – 412 с.
 47. Невідкладна медична допомога / За ред. І.С. Зозуля, Л.Ф. Матюха, С.В. Білецький — К.: Наша родина плюс, 2015. — 496 с.
 48. Нефрологія: Національний підручник / За ред. Л.А. Пирога, Д.Д. Іванова. – Донецьк: Вид. Заславський О.Ю., 2014. – 292 с.
 49. Основи електрокардіографії / О. Й. Жарінов, В. О. Куць (ред.) – Львів: МС, 2017. – 240 с.
 50. Первинна медична допомога: посібник у 2 т. / Л.С. Бабинець, В.М. Ждан, Н.С. Михайловська та ін.; за ред. Л.С. Бабинець. – Львів: «Магнолія 2006», 2019. – Т. 1: Загальні положення, внутрішні хвороби у загальній лікарській практиці. – 580 с.
 51. Первинна медична допомога: посібник у 2 т. / Л.С. Бабинець, В.М. Ждан, Н.С. Михайловська та ін.; за ред. Л.С. Бабинець. – Львів: «Магнолія 2006», 2019. – Т. 2: Поліпрофільні питання у загальній лікарській практиці. – 424 с.
 52. Положення про інтернатуру та вторинну лікарську (провізорську) спеціалізацію (затвердженого наказом МОЗ України №1254 від 22.06.2021 та зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 17 серпня 2021 року за № 1081/36703), Методичних рекомендацій щодо розроблення стандартів вищої освіти, затверджених наказом Міністерства освіти і науки України від 01 червня 2017 р. №600 (у редакції наказу Міністерства освіти і науки України від 01 жовтня 2019 р. №1254), Європейських стандартів післядипломної підготовки медичних спеціалістів Наказу МОЗ від 23.04.2021р. №799 щодо внесення зміни до Випуску 78 «Охорона здоров'я» Довідника кваліфікаційних характеристик професій працівників. По закінченню строку підготовки в інтернатурі лікарі-інтерни проходять підсумковий контроль у формі атестації для визначення знань і практичних навичок з присвоєнням звання «лікар-спеціаліст», з відповідної спеціальності згідно з Порядком, затвердженим наказом Міністерства охорони здоров'я України від 22 лютого 2019 року № 446, зареєстрованим в Міністерстві юстиції України 25 березня 2019 року за

- № 293/33264
53. Практическая ревматология, современные акценты / Под ред. О.Б. Яременко // Справочник врача «Практическая ревматология, современные аспекты» - К.: ООО Библиотека «Здоровье Украины», 2015. – 536 с.
 54. Серцево-судинні захворювання. Класифікація, стандарти діагностики та лікування / за ред. В. М. Коваленка, М. І. Лутая, Ю. М. Сіренка, О. С. Сичова. – К.: МОРІОН, 2016. – 192 с.
 55. Сучасні класифікації та стандарти лікування захворювань внутрішніх органів, невідкладні стани в терапії: 23-є видання, доповні і переробл / за ред. професора Мостового Ю.М.. – К.: Центр ДЗК, 2020. – 680 с.
 56. Сучасні методи обстеження, техніка лікарських маніпуляцій та їх оцінка в клініці внутрішньої медицини: навч. посібник / Н.І. Швець, Т.М. Бенца, О.А. Пастухова:– Вінниця: ТОВ «Меркьюрі-Поділля», 2014. – 400 с.
 57. Функціональна діагностика: національний підручник / за ред. О. Жарінова, Ю. Іваніва, В. Куця. – К.: Четверта хвиля, 2018. – 732 с.
 58. Хронічне обструктивне захворювання легень. – Адаптована клінічна настанова, заснована на доказах. – К.: НАМН України, 2020.– 70 с.
 59. Аллергология и клиническая иммунология. Клинические рекомендации / Под ред. Р.М. Хаитова, Ильиной Н.И. – ГЭОТАР-Медиа, 2019. – 352 с.
 60. Болезни печени / Трухан Д.И., Викторова И.А., Сафонов А.Д. – СпецЛит, 2019. – 239 с.
 61. Гастроэнтерология. Стандарты медицинской помощи. Критерии оценки качества – ГЭОТАР-Медиа, 2020. – 480 с.
 62. Гастроэнтерология. Стандарты медицинской помощи. Критерии оценки качества – ГЭОТАР-Медиа, 2020. – 480 с.
 63. Гематология. Национальное руководство / Под ред. Рукавицына О.А. – ГЭОТАР-Медиа, 2019. – 784 с.
 64. Гематология. Руководство / Под ред. Мамаева Н.Н. – СпецЛит, 2019. – 639 с.
 65. Интенсивная терапия. Национальное руководство / Под ред. Гельфанда Б.Р., Заболотских И.Б. – ГЭОТАР-Медиа, 2019. – 928 с.
 66. Клиническая интерпретация рентгенограммы легких / Дарби М. и др.; Пер. с англ.; Под ред. В.Н. Трояна. – ГЭОТАР-Медиа, 2020. – 216 с.
 67. Неотложная кардиология / Джанашия П.Х., Шевченко Н.М., Олишевко С.В. – Бино, 2020. – 288 с.
 68. Нефрология. Клинические рекомендации / Под ред. Е.М. Шилова, А.В. Смирнова, Козловской Н.Л. – ГЭОТАР-Медиа, 2020. – 856 с.
 69. Основы реаниматологии / Сумин С.А., Окунская Т.В. – ГЭОТАР-Медиа, 2020. – 768 с.
 70. Пульмонология. Национальное руководство / Под ред. А.Г. Чучалина – ГЭОТАР-Медиа, 2020. – 768 с.
 71. Эндокринология: учебник для студентов высших мед. учеб. заведений / [П. Н. Боднар, Г. П. Михальчишин, Ю. И. Комисаренко и др.]; под ред. проф. П. Н. Боднара. – изд. 2, перераб. и доп. – Вінниця: Нова Книга, 2016. – 488 с.
 72. Эндокринология. Национальное руководство / Под ред. И.И. Дедова, Мельниченко Г.А. – ГЭОТАР-Медиа, 2020. – 832 с.

73. Beck DL. New ACC Guidance on CVD Risk Reduction in Diabetes. *Medscape Medical News*. 2020 Aug 5. <https://www.medscape.com/viewarticle/935218>
74. Bible KC, Kebebew E, Brierley J, et al. 2021 American Thyroid Association guidelines for management of patients with anaplastic thyroid cancer. *Thyroid*. 2021 Mar;31(3):337-386. Available at: <https://www.liebertpub.com/doi/10.1089/thy.2020.0944>.
75. Boggs W. New Guideline Recommends Early Combination Therapy for Type 2 Diabetes. *Reuters Health Information*. 2020 Sep <https://www.medscape.com/viewarticle/936669>
76. Chapman MH, Thorburn D, Hirschfield GM, et al. British Society of Gastroenterology and UK- PSC guidelines for the diagnosis and management of primary sclerosing cholangitis. *Gut*. 2019 Aug;68(8):1356-1378. <https://gut.bmj.com/content/68/8/1356>
77. Cheung, A. K., Chang, T. I., Cushman, W. C., Furth, S. L., Hou, F. F., Ix, J. H., ... Mann, J. F. E. (2021). KDIGO 2021 Clinical Practice Guideline for the Management of Blood Pressure in Chronic Kidney Disease. *Kidney International*, 99(3), S1–S87. doi:10.1016/j.kint.2020.11.003
78. Clinical Guidelines for Organ Transplantation from Deceased Donors (the Clinical Guidelines, The Transplantation Society of Australia and New Zealand), 2021. Available from: <https://tsanz.com.au/guidelinesethics-documents/organallocationguidelines.htm>
79. Doyle-Delgado K, Chamberlain JJ, Shubbrook JH, Skolnik N, Trujillo J. Pharmacologic Approaches to Glycemic Treatment of Type 2 Diabetes: Synopsis of the 2020 American Diabetes Association's Standards of Medical Care in Diabetes Clinical Guideline. *Ann Intern Med*. 2020 Sep 1. <https://www.acpjournals.org/doi/10.7326/M20-2470>
80. EASL Clinical Practice Guidelines for the management of patients with decompensated cirrhosis. *J Hepatol*. 2018 Apr 10. [https://www.journal-of-hepatology.eu/article/S0168-8278\(18\)31966-4/fulltext](https://www.journal-of-hepatology.eu/article/S0168-8278(18)31966-4/fulltext)
81. European Association for the Study of the Liver. ASL Clinical Practice Guidelines on non-invasive tests for evaluation of liver disease severity and prognosis – 2021 update. *J Hepatol*. 2021 Sep;75(3):659-689 <https://doi.org/10.1016/j.jhep.2021.05.025>
82. Feuerstein, Joseph D. Chachu, Karen et al. AGA Clinical Practice Guidelines on the Management of Moderate to Severe Ulcerative Colitis. *Gastroenterology*, Volume 158, Issue 5, 1450 – 1461. <https://doi.org/10.1053/j.gastro.2020.01.006>
83. Guidelines for the Diagnostic Cross Sectional Imaging and Severity Scoring of Chronic Pancreatitis. Working Group for the International Consensus Guidelines for Chronic Pancreatitis. *Pancreatology*. 2018 Oct. 18(7):764- [https://www.pancreatology.net/article/S1424-3903\(18\)30662-8/fulltext](https://www.pancreatology.net/article/S1424-3903(18)30662-8/fulltext)
84. Ikizler, T. A., Burrowes, J. D., Byham-Gray, L. D., Campbell, K. L., Carrero, J.-J., Chan, W., ... Cuppari, L. (2020). KDOQI Clinical Practice Guideline for Nutrition in CKD: 2020 Update. *American Journal of Kidney Diseases*, 76(3), S1–S107. doi:10.1053/j.ajkd.2020.05.006
85. J.R. Garber, E. Papini, A. Frasoldati et al., American Association of Clinical

- Endocrinology And Associazione Medici Endocrinologi Thyroid Nodule Algorithmic Tool, *Endocrine Practice* 2021; 27
<https://doi.org/10.1016/j.eprac.2021.04.007>
86. KDIGO 2021 Clinical Practice Guideline for the Management of Glomerular Diseases. *Kidney Int.* 2021 Oct;100(4S):S1-S276.
[doi:10.1016/j.kint.2021.05.021](https://doi.org/10.1016/j.kint.2021.05.021).
87. Ko CW, Siddique SM, Patel A, et al. AGA Clinical Practice Guidelines on the Gastrointestinal Evaluation of Iron Deficiency Anemia. *Gastroenterology*. 2020 Sep;159(3):1085-1094. Available at: [https://www.gastrojournal.org/article/S0016-5085\(20\)34847-2/fulltext?referrer=https%3A%2F%2Fpubmed.ncbi.nlm.nih.gov%2F32810434%2F](https://www.gastrojournal.org/article/S0016-5085(20)34847-2/fulltext?referrer=https%3A%2F%2Fpubmed.ncbi.nlm.nih.gov%2F32810434%2F)
88. Konstantinides SV and Meyer G. The 2019 ESC Guidelines on the Diagnosis and Management of Acute Pulmonary Embolism. *Eur Heart J.* 2019 Nov 1; 40(42):3453-3455.
<https://academic.oup.com/eurheartj/article/40/42/3453/5614478>
89. Lamb CA, Kennedy NA, Raine T, et al. British Society of Gastroenterology consensus guidelines on the management of inflammatory bowel disease in adults. *Gut.* 2019 Sep 27.
<https://gut.bmj.com/content/early/2019/09/27/gutjnl-2019-318484#DC1>.
90. Oakland K, Chadwick G, East JE, et al. Diagnosis and management of acute lower gastrointestinal bleeding: guidelines from the British Society of Gastroenterology. *Gut.* 2019 Feb 12.
<https://gut.bmj.com/content/early/2019/02/21/gutjnl-2018-317807.long>.
91. Pass W. AGA Releases Iron-Deficiency Anemia Guideline. *Medscape Medical News.* WebMD Inc. August 26, 2020.
<https://www.medscape.com/viewarticle/936357>
92. Su G, Ko C, Bercik P, et al. AGA Clinical Practice Guidelines. Probiotics for Gastrointestinal Diseases. *Gastroenterology*. 2020 June.
[https://www.gastrojournal.org/article/S0016-5085\(20\)34729-6/pdf?referrer=https%3A%2F%2Fpubmed.ncbi.nlm.nih.gov%2F32531291%2F](https://www.gastrojournal.org/article/S0016-5085(20)34729-6/pdf?referrer=https%3A%2F%2Fpubmed.ncbi.nlm.nih.gov%2F32531291%2F)

Додаткова література

1. Губергріц Н. Б. Хронічні гепатити та цирози печінки: навч. посібник / Н. Б. Губергріц, Н. В. Харченко. – Кіровоград: ПОЛІУМ, 2015. – 288 с.
2. Клініко-діагностичне значення імунологічних тестів при ревматичних хворобах. Навчальний посібник / За ред. В.М. Коваленка, Н.М. Шуби – К., Прометей, 2017. – 105 с.
3. Нариси клінічної пульмонології / Під ред. В.К. Гаврисюка. – Київ, 2016. – 336 с.
4. Хронічне обструктивне захворювання легень: нові відтінки проблеми / Ю. І. Фещенко, Ю. Б. Чайковський, М. М. Островський [та ін.]. – Івано-Франківськ: СІМІК, 2016. – 400 с.
5. Актуальные вопросы клинической пульмонологии. Учебно-методическое

- пособие / Скворцов В.В., Тумаренко А.В. – СпецЛит, 2020. – 95 с.
6. Болезни миокарда и перикарда. От синдромов к диагнозу и лечению / Благова О.В. – ГЭОТАР-Медиа, 2019. – 884 с.
 7. Болезни пищевода / Маев И.В., Бусарова Г.А., Андреев Д.Н. – ГЭОТАР-Медиа, 2019. – 648 с.
 8. Клиническая интерпретация рентгенограммы легких / Дарби М. и др.; Пер. с англ.; Под ред. В.Н. Трояна. – ГЭОТАР-Медиа, 2020. – 216 с.
 9. Клиническая ревматология. Краткий курс / Скворцов В.В., Тумаренко А.В. – СпецЛит, 2019. – 190 с.
 10. Клиническая электрокардиография / Циммерман Ф.; Пер. с англ. В.Н. Хирманова – Бином, 2020. – 424 с.
 11. Спирометрия. Руководство для врачей / Стручков П.В., Дроздов Д.В., Лукина О.Ф. и др. – Гэтар-Медиа, 2020. – 112 с.
 12. Эхокардиография. Методика и количественная оценка / Новиков В.И., Новикова Т.Н. – МЕДпресс-информ, 2020. – 120 с.
 13. ACG Clinical Guideline: Treatment of Helicobacter pylori Infection / W.D. Chey, G.I. Leontiadis, C.W. Howden [et al.] // Am. J. Gastroenterol. – 2017. – Vol. 112(2). – P. 212-239.
 14. AMA (American Medical Association) <https://www.ama-assn.org/>
 15. American Academy of Family Physicians <http://www.aafp.org/home.html>
 16. American College of Cardiology <http://www.acc.org/>
 17. American College of Emergency Physicians <https://www.acep.org/>
 18. American Diabetes Association Standards of Medical Care in Diabetes // Diabetes Care. – 2017. – Vol. 40(Suppl. 1): S1-132.
 19. American Heart Association <http://news.heart.org/>
 20. BMJ Clinical Evidence <http://clinicalevidence.bmj.com>
 21. Brain Trauma Foundation (BTF) <https://www.braintrauma.org/> <http://www.trauma.org/>
 22. Eastern Association for the Surgery of Trauma <https://www.east.org/>
 23. 2017 ESC Guidelines for the management of acute myocardial infarction in patients presenting with ST-segment elevation: The Task Force for the management of acute myocardial infarction in patients presenting with ST-segment elevation of the European Society of Cardiology (ESC) / B. Ibanez, S. James, S. Aqewall [et al.] // Eur. Heart J. – 2018. – Vol. 39(2). – P. 119-177.
 24. European Society of Cardiology <http://www.escardio.org/>
 25. Global strategy for asthma management and prevention (2017 Update). Режим доступа: <http://ginasthma.org>.
 26. Hess M.W. The 2017 Global Initiative for Chronic Obstructive Lung Disease Report and Practice Implications for the Respiratory Therapist / M.W. Hess // Respir. Care. – 2017. – Vol. 62(11). – P. 1492-1500.
 27. International Diabetes Federation. Clinical Practice Recommendations for Managing Type 2 Diabetes in Primary Care – 2017. Режим доступа: www.idf.org/managing-type2-diabetes
 28. Medscape from WebMD <http://www.medscape.com>
 29. National Comprehensive Cancer Network <https://www.nccn.org/>

30. NICE guideline: Non-alcoholic fatty liver disease (NAFLD): assessment and management – 2016. Режим доступа: www.nice.org.uk/guidance/ng49
31. Prevention, Detection, Evaluation, and Management of High Blood Pressure in Adults / A.S. Cifu, A.M. Davis // JAMA. – 2017. – Vol. 318(21). – P. 2132-2134.
32. SEMDSA 2017 Guidelines for the Management of Type 2 diabetes mellitus // JEMDSA. – 2017. – Vol. 22(Suppl. 1): S1-S196.
33. The Association of the Scientific Medical Societies in Germany
<http://www.awmf.org>
34. The 2017 Clinical Practice Guideline for High Blood Pressure / P.K. Whelton, R.M. Carey // JAMA. – 2017. – Vol. 318(21). – P. 2073-2074.
35. The European Society for Emergency Medicine <https://www.eusem.org/>
36. The French National Authority for Health <http://www.has-sante.fr/>
37. The National Association of Emergency Medical Technicians (NAEMT)
<http://www.naemt.org/>